

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumundan:**İÇSEL DERECELENDİRMEYE DAYALI YAKLAŞIMLARIN ve İLERİ ÖLÇÜM YAKLAŞIMININ BAŞVURU SÜREÇLERİNE İLİŞKİN REHBER****BİRİNCİ KISIM****Amaç ve Kapsam**

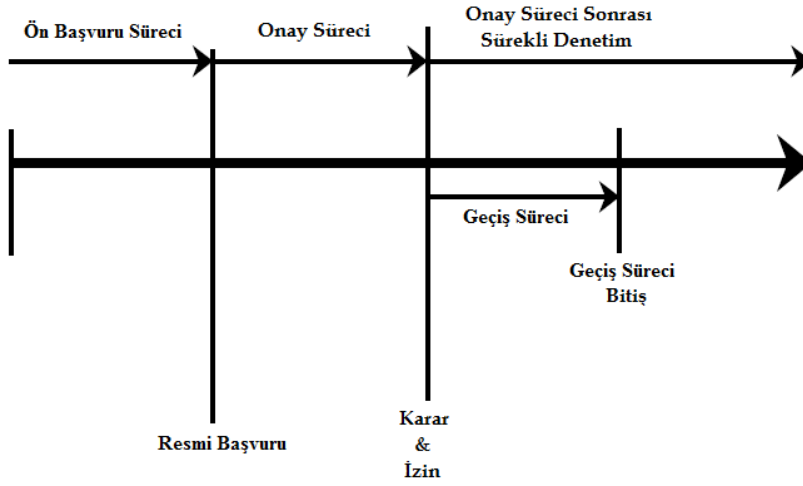
1. Bu rehberin amacı, 23.10.2015 tarih ve 29511 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Kredi Riskine Esas Tutarın İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımlar ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ (İDD Tebliği) ve 06.09.2014 tarih ve 29111 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Operasyonel Riske Esas Tutarın İleri Ölçüm Yaklaşımı ile Hesaplanmasına İlişkin Tebliğ (İÖY Tebliği) kapsamında, bu yaklaşımlara ilişkin bankalarca yapılacak başvurularda bankaların ve Kurumun izleyeceği sürece ilişkin kuralları açıklamaktır.
2. Bankalar bu rehberi yorumlarken, iki farklı ifade şeklinin kullanıldığına dikkat etmelidir. Rehberde, İDD Tebliği ve İÖY Tebliği’nde yer alan hükümlerden bahsedilirken “yapılır” vb. şeklinde kesinlik içeren ifadeler kullanılmıştır. Diğer tüm durumlarda temel ilkeleri ortaya koyan bir dil kullanılmıştır (örneğin; “yapabilir” vb. şeklinde kısıtlayıcı olmayan ifadeler). Kurum tarafından aksi belirtilmedikçe, bankalar Kurum’un belirlediği şartları karşılayan ya da daha sıkı olan diğer çözümleri kullanmakta serbesttir.
3. Rehber; izin başvurusu, karar ve değerlendirme sürecine ilişkin hususları içermektedir. Bu rehberde, bir izin başvurusunun tamamlanmasına ilişkin değerlendirmeye yardımcı olmak amacıyla, Kurum’un ek doküman isteme hakkı saklı kalmak üzere, başvuruda yer alacak asgari doküman setleri belirlenmiştir. Ayrıca rehber, başvurular değerlendirilirken üzerinde durulacak alanları da içerir.
4. Bu rehber, bilgi sistemleri kurulumu, acil eylem planları, veri bütünlüğü veya fiziksel güvenliğe ilişkin detaylı şartları içermemektedir. Rehberde, bu konulardaki temel bazı hususlara ilişkin ilkelere yer verilse de, bu konuların bankanın genel denetimi kapsamında değerlendirilmesi beklenmektedir.
5. Kurum, İDD Tebliği ve İÖY Tebliği kapsamında izin başvurusu yapan bankalardan bu rehberde yer alan uygulamalardan daha sıkı ya da daha detaylı uygulamaların yerine getirilmesini talep edebilir. Bu durumda hiçbir banka, rehber kapsamında yer almamasından dolayı Kurum’un talep ettiği ilave şartları uygulamaktan kaçınmaz.
6. Kurum, bankaların sermaye yükümlülüklerini hesaplamak üzere daha ileri düzey yaklaşımlara geçmesini teşvik edebilir, ancak İDD Tebliği ve İÖY Tebliği’nde İDD Yaklaşımları ve İÖY’ün birlikte kullanımına ilişkin belli bir şart bulunmamaktadır. Diğer bir deyişle, kredi riski için İDD yaklaşımının benimsenmesi, operasyonel risk için İÖY yaklaşımının kullanılmasını gerektirmez (bunun tersi de geçerlidir).
7. Rehberde, “Temel İDD Yaklaşımı” ve “Gelişmiş İDD Yaklaşımı” arasında bir ayrıma gidilmemiştir. Bundan dolayı, rehberde geçen uygulamaların her iki yaklaşım için de aynı seviyede uygulanması beklenmektedir.
8. Rehberde başvuru ve izin süreci, Kurumun değerlendirmesi, geçiş süreci, kalıcı kısmi kullanım ve kullanım testi konusunda sağlanması gereken şartlar ve izlenecek süreçler açıklanmaktadır.

İKİNCİ KISIM

Başvuru ve İzin Süreci

9. Resmi izin başvurusu öncesinde Banka ve Kurum arasında ön görüşmeler (ön başvuru süreci) yapılacaktır. Resmi başvurunun Kurum'a sunulmasını müteakip, Kurumca başvuru değerlendirilecek ve bir karara bağlanacaktır. Başvuru ve izin süreci **Ek:1**'de açıklanmaktadır. İzin verilmesi durumunda ilgili geçiş planına (İDD Tebliği, Madde 5, Fıkra 2-3 ve Bankaların Sermaye Yeterliliğinin Ölçülmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Yönetmeliğin (Yönetmelik) Madde 28, Fıkra 3) uyulup uyulmadığı ve izin koşullu verilmesi durumunda ilgili koşulların yerine getirilip getirilmediği Kurum tarafından yakından izlenecektir. Başvuru ve izin süreci Şekil 1'de bir şema ile gösterilmiştir.

Şekil 1: Başvuru ve izin süreci

2.1. Başvuru

2.1.1. Ön Başvuru

10. Ön başvuru, resmi izin başvurusu öncesinde Banka ve Kurum arasındaki ön görüşmelerden oluşmaktadır. Ön başvuru yapma niyeti bulunan bankalar 1 Ocak - 31 Ocak veya 1 Temmuz - 31 Temmuz tarihleri arasında bu durumu Kuruma yazılı olarak bildirir. Bu yazı bankaların denetim komitesi üyeleri tarafından imzalanmalıdır. Ön görüşmelerin amacı, Kurum'un bankaların yaklaşımlarını bir ön müzakereye tabi tutması, bankaların resmi başvuru yapılması için gerekli tüm şartları sağlayıp sağlayamayacağına ilişkin bir ön değerlendirme yapmasıdır. Ön görüşmeler neticesinde, Kurum bir bankanın resmi başvuru yapmamasını ve bankanın resmi başvuru yapılması için gerekli tüm şartları sağlayacağına kanaat getirdiği zamana kadar yeni bir ön görüşme yapılmamasını isteyebilir.
11. Ön başvuruda içsel dokümantasyonun tamlığı, bankanın öz değerlendirmesi, uygulanması planlanan geçiş planının uygunluğu, İDD Tebliği ve İÖY Tebliği'nde belirtilen asgari şartlara olan uyumluluk ve kullanım testi müzakere edilecektir. İDD yaklaşımları için İDD Tebliği'nde belirtilen asgari şartlara tam veya büyük ölçüde uyumlu olan bankaların ön başvuruda bulunması beklenmektedir. Ancak, bu şartlara büyük ölçüde uyumlu olan bankaların eksiklikleri, izin süreci içerisinde giderilebiliyor olmalıdır. Yapılan ön başvurular; bankaların ölçeği, faaliyetlerinin karmaşıklığı, ön başvuruların yeterliliği vb. hususlar dikkate alınarak resmi başvuruların yapılması açısından Kurum tarafından bir sıralamaya tabi tutulabilir. Bir bankanın resmi başvuru yapmasının uygun görülmesi halinde, resmi başvurunun yapılacağı

tarih ilgili bankaya bildirilir. Resmi başvuru yapması uygun bulunan bankalar, resmi başvuru öncesinde geçiş planı için Kurum ile uzlaşmalıdır.

2.1.2. Resmi Başvuru

2.1.2.1. Asgari içerik

12. Kurum tarafından bir başvuru değerlendirilirken, başvuru yapan bankanın kullandığı ya da kullanmayı planladığı modeller, modellerin kurulumu, validasyonu, kalibrasyonu ve uygulanması, veri tabanı, teknolojik altyapı ve bankanın kontrol çevresi ile bunlara ilişkin politika ve prosedürler hakkında detaylı bilgiler gereklidir.
13. Bir bankanın İDD yaklaşımlarını ve/veya İÖY'ü yasal sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanmak amacıyla başvuruda bulunabilmesi için bu başvuruda yer alan dokümantasyonun asgari olarak aşağıda yer alan beş konuyu içermesi gerekmektedir. Söz konusu konulara ilişkin detaylar aşağıda başlıklar halinde detaylandırılmaktadır. Hem resmi başvuru kapsamında hem de yerinde denetim kapsamında (metodoloji dokümanları, validasyon raporları dahil) Kuruma sunulan veya sunulması muhtemel bilgi, belge ve dokümanların tamamının Türkçe olarak sunulması zorunludur. Ancak, söz konusu dokümanların orijinallerinin başka dillerde hazırlanmış olması durumunda yapılacak incelemelerde bu dokümanlar ayrıca talep edilebilir.
 - a) İzin talebini içeren ön yazı.
 - b) Kullanılan ya da kullanılması planlanan İDD yaklaşımları ve/veya İÖY'e ilişkin dokümantasyon özeti (kullanılan modeller dahil).
 - c) İDD yaklaşımları ve/veya İÖY'e ilişkin kontrol çevresi.
 - ç) Uygulama planı (geçiş süreci dahil) ve kalıcı kısmi kullanıma (İDD Tebliği, Madde 9) ilişkin detaylar.
 - d) Öz değerlendirme.
14. Başvuru belgeleri bir adet imzalı fiziki kopya ve üç adet CD-ROM şeklinde elektronik kopya olarak gönderilecektir. CD-ROM içeriğinde yer alacak dokümanların sıkıştırılmış bir arşiv dosyası halinde kaydedilmesi ve söz konusu dosya için SHA512¹ Hash kodu üretilmek suretiyle elektronik ortama aktarılması gerekmektedir. Üretilen kod, başvuru belgelerinde ayrıca belirtilmelidir.
15. Belirtilen dokümanların banka tarafından sağlanamaması ya da belirtilen standartları karşılayamaması durumunda, başvurunun eksik yapıldığı kabul edilir. 13 üncü fıkranın (b) bendi kapsamında açıklanan bilgi ve belgeler destekleyici doküman olarak görülmelidir. Destekleyici doküman, aksi belirtilmedikçe seçilen risk ölçüm yaklaşımının uygulanmasına ilişkin genel bilgileri içermelidir.
16. Destekleyici dokümanların detay düzeyi, bankanın mevcut ya da planlanan uygulamaları hakkında Kurum'un başvuruya ilişkin ilk değerlendirmesini ve ileriye yönelik daha detaylı değerlendirmelerini yapabilmesine olanak tanıyacak derinlikte olmalıdır.

2.1.2.1.1. Ön Yazı

17. Ön yazıda aşağıda belirtilen açıklamalar bulunmalıdır.
 - a) Banka tarafından İDD Tebliği ve/veya İÖY Tebliği'nin 4 üncü maddesi kapsamında Kurum'a başvuru yapıldığı ve yeterli detayda dokümantasyonun sağlandığı.

¹ Bu algoritmik kod ücretsiz yazılımlar kullanılarak (Örn. HashCalc: <http://www.slavasoft.com/hashcalc/>) üretilebilir.

- b) Yazının ekinde gönderilen geçiş planının banka için bağlayıcı olduğu.
- c) Öz değerlendirme çalışmasını imzalayan tarafların bu çalışmanın sonuçlarını değerlendirdiğinin teyidi.
- ç) Başvuruya ek olarak verilen dokümanların, kapsanan konulara ilişkin doğru ve makul bilgilerden oluştuğunun teyidi.

‘Doğru ve makul bilgi’ ifadesindeki ‘doğru’ ibaresi dokümantasyonda verilen bilginin yanlış ya da yanıltıcı olmadığı, ‘makul’ ibaresi ise verilen bilginin önemli olguları atlamadan, eksiksiz bir özet sunduğu anlamına gelmektedir. Ön yazı, İDD Yaklaşımları veya İÖY kullanımı için başvuruda bulunan bankanın yönetim kurulu başkanı, denetim komitesi üyeleri ve genel müdürü tarafından imzalanmalıdır.

2.1.2.1.2. İDD Yaklaşımlarına ve İÖY Sistemlerine İlişkin Dokümantasyon Özeti

18. İDD yaklaşımlarının kullanımı için yapılacak izin başvurusunda sunulacak dokümantasyon özeti asgari olarak aşağıda belirtilen hususları içermelidir.

- a) Tüm içsel dokümanların listesi ve her bir dokümanın kısa bir özeti.

Doküman listesi; içsel validasyon süreci, kontrol ortamı, İDD Tebliği’nde belirtilen şartlara uyumluluk, öz değerlendirme, model metodolojileri, içsel politikalar vb. hususlara kanıt niteliğinde olmalıdır. Bazı dokümanların birçok hususu birlikte ele alması durumunda, önemli hususlar için alt başlıklar kullanılmalıdır. Dokümantasyon listesi, üçüncü taraflardan satın alınan modellere ilişkin dokümantasyonu da içermelidir. İçsel dokümanlar ilgili yetkililer tarafından imzalanmış/onaylanmış olmalı ve yapılmış olan revizyonların tarihleri belirtilmelidir. Dokümantasyon listesinde yer alan tüm dokümanlar bankalarda hazır bulundurulmalı ve talep edildiğinde derhal sunulabiliyor olmalıdır.

- b) Kredi portföylerinin özeti.

Bu kısımda banka ve kontrol edilen ortaklıklar dahil faaliyet birimleri/risk sınıfları bazında tüm kredi portföyünün hiyerarşisi ve önemliliği bilgisi sağlanmalıdır. Bu amaçla, bu bilgiler yukarıdan aşağıya doğru bir yaklaşımla verilmelidir. Örneğin, öncelikle her bir risk sınıfı için konsolide bazda nominal tutarlar verilmelidir. Ardından, banka ve kontrol edilen ortaklıkların tüm önemli risk sınıfları ve alt-risk sınıfları bazında nominal tutarları verilmelidir. Burada açıklanan tutar bilgileri, İDD Tebliği’nin 9 uncu maddesi uyarınca istisna taleplerinin ve geçiş sürecinin uygunluğunun değerlendirilmesinde Kuruma yol gösterici olacaktır.

- c) Her bir kredi portföyü için kullanılan modellere ilişkin eşleştirme.

“Modellere ilişkin eşleştirme” ibaresi her bir derecelendirme sistemi tarafından kapsanan (ya da kapsanacak olan) alacakları, borçluları, ülkeleri vs. ifade etmektedir.

- ç) Her bir modele ilişkin genel açıklamalar.

Bu açıklamalar; model kullanımı, metodoloji, kullanılan veri, model gelişimi, validasyon vb. hususlara ilişkin olup bu bilgiler **Ek:2**’de verilmiştir.

19. İÖY’ün kullanımı için yapılacak izin başvurusunda sunulacak dokümantasyon asgari olarak aşağıda belirtilen hususları içermelidir.

- a) Tüm içsel dokümanların listesi ve her bir dokümanın kısa bir özeti.

Doküman listesi; içsel validasyon süreci, kontrol ortamı, İÖY Tebliği'nde belirtilen şartlara uyumluluk, öz değerlendirme, model metodolojileri, içsel politikalar vb. hususlara kanıt niteliğinde olmalıdır. Bazı dokümanların birçok hususu birlikte ele alması durumunda, önemli hususlar için alt başlıklar kullanılmalıdır. İçsel dokümanlar ilgili yetkililer tarafından imzalanmış/onaylanmış olmalı ve yapılmış olan revizyonların tarihleri belirtilmelidir. Dokümantasyon listesinde yer alan tüm dokümanlar bankalarda hazır olmalı ve talep edildiğinde derhal sunulabiliyor olmalıdır.

b) Operasyonel risklerin özeti.

Bu kısımda banka ve kontrol edilen ortaklıklar/faaliyet kolları bazında tüm operasyonel risklerin hiyerarşisi ve önemliliği bilgisi sağlanmalıdır. Bu amaçla, bu bilgiler yukarıdan (konsolide bazda) aşağıya doğru (kuruluş bazında) bir yaklaşımla verilmelidir.

c) Kullanılan modellere ilişkin eşleştirme.

İÖY için "modellere ilişkin eşleştirme" ibaresi, her bir model tarafından kapsanan faaliyetleri ve/veya operasyonel riskleri ifade etmektedir.

ç) Her bir modele ilişkin genel açıklamalar.

Bu açıklamalar, kullanılan verilerin türlerine ilişkin bilgileri (içsel veri, dışsal veri, senaryo analizleri ile faaliyet ortamına ve iç kontrol sistemine ilişkin değerlendirme ölçütlerini içerecek şekilde), tanımları, sınıflamaları, kullanılan metodolojileri ve diğer nitel ve nicel değerlendirmeleri içermelidir.

d) Operasyonel risk sermayesinin banka ve kontrol edilen ortaklıklara tahsisi ve çeşitlendirme etkisinin kullanımı.

e) Operasyonel risk azaltımı tekniklerinin kullanılması durumunda, beklenen kayba ilişkin kapsam ve ölçüm hakkında ve bankanın operasyonel risk sigorta politikası veya diğer risk transfer mekanizmaları ve korelasyonların kullanımı hakkında açıklamalar.

20. Kurum başvuru sürecinin başında ya da ilerleyen zamanlarda, başvurunun etkin bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla daha detaylı bilgi talep edebilir. Banka bu dokümanları, diğer tüm iç dokümanlar gibi, talep edilmesi halinde Kuruma sunmakla yükümlüdür.

2.1.2.1.3. Kontrol Çevresi

21. İDD yaklaşımları ve/veya İÖY'e ilişkin kontrol çevresi, uygulama usulleri ve bilgi sistemleri altyapısı hakkındaki dokümanlar asgari olarak aşağıda belirtilen hususları içermelidir. İDD yaklaşımları kapsamında bu hususlara ilişkin sağlanması gereken bilgilerin ayrıntılı açıklamalarına **Ek:3**'te yer verilmiştir. Kurum, başvurunun etkin bir biçimde değerlendirilmesine olanak sağlamak amacıyla aşağıdakilere ilaveten daha detaylı bilgi talep edebilir. Banka bu dokümanları, diğer tüm iç dokümanlar gibi talep edilmesi halinde Kuruma sunmakla yükümlüdür.

a) Kurumsal yönetime ilişkin genel bilgiler.

b) Kullanım testi.

c) İDD yaklaşımları için kredi riski kontrol birimi ve İÖY için operasyonel risk yönetim fonksiyonu.

ç) İDD yaklaşımları için derecelendirme sistemleri.

d) Validasyon.

- e) Veriye ilişkin süreçler.
- f) Risk azaltım teknikleri.
- g) İDD yaklaşımları için devralınan alacaklar.
- ğ) İDD yaklaşımları için sermaye yeterliliğinin değerlendirilmesinde kullanılan stres testleri.
- h) Banka sistemleri (bilgi sistemleri vb.), süreç ve sorumluluklar.
- ı) İç denetim.
- i) Bağımsız üçüncü taraflar.
- j) Dokümantasyon politikası.

2.1.2.1.4. Uygulama Planı

22. İDD yaklaşımlarını veya İÖY'ü yasal sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanmak isteyen bankalar bir uygulama planı (geçiş süreci dâhil) hazırlayarak bunu başvuru paketi içerisinde Kuruma sunar. Uygulama planı, İDD yaklaşımları veya İÖY'ü kullanmak için izin başvurusunda bulunan bankanın, bu sistemleri kullanacağına ilişkin bir taahhüdüdür. Uygulama planı, başvurunun temel bir parçasıdır. 'Uygulama planı' ve 'geçiş planı' terimleri birbirlerinden farklı anlamda kullanılmaktadır. 'Geçiş planı' ilk kullanım izninin verildiği tarihten sonrasına ilişkindir, diğer taraftan 'uygulama planı' kullanım izninden önceki süreyi de kapsamaktadır. Dolayısıyla uygulama planı, geçiş sürecini de kapsamaktadır.
23. İDD'ye ilişkin uygulama planı aşağıda belirtilen 4 ana konudan oluşacaktır.
- a) Geçici ve kalıcı kısmi kullanıma ilişkin özet.
 - b) Uygulama özeti.
 - c) Geçici ve kısmi kullanım ile izin gerektiren diğer hususlar için resmi talepler.
 - ç) Detaylı uygulama planı.
24. İDD kapsamında *geçici ve kalıcı kısmi kullanıma ilişkin özet bilgilerde*, İDD Tebliği'nin 5 ve 9 uncu maddeleri uyarınca banka tarafından talep edilen muafiyetler ve bu muafiyetlerin süreleri açıklanacaktır. *Uygulama özeti* bölümünde ise uygulama tarihlerine ilişkin bilgiler ile geçiş planının bağlayıcılığına ilişkin bir taahhüt yer alacaktır. *Geçici ve kısmi kullanım ile izin gerektiren diğer hususlar için resmi talepler* bölümünde aşağıda açıklanan bilgiler yer almalıdır.
- a) Banka ve/veya kontrol edilen ortaklıklar, risk sınıfı veya alacak türü için talep edilen her bir kalıcı muafiyet bazında;
 - 1) Talep edilen muafiyetin açık bir tanımı.
 - 2) Muafiyete konu edilen portföyün büyüklüğü. Kurum tarafından önemliliğin değerlendirilmesi amacıyla, bu portföyün belirli bir süre zarfındaki ortalama değeri ve gelecekteki muhtemel artışlara yönelik bankanın öngörüsü açıklanmalıdır.
 - 3) Muafiyete konu edilen alacakların türleri ve karşı taraflarının bilgisi.
 - 4) Muafiyetin uygulanmasından dolayı sermaye yükümlülüğünde ortaya çıkacak farklılığın büyüklüğüne ilişkin tahmin ve muafiyetin talep edilme nedeninin sermaye yükümlülüğünün azaltılmasına yönelik olmadığına dair ispat.
 - 5) Muafiyetin talep edilme nedeni.
 - 6) Muafiyetin kalıcı olarak talep edilmesinin gerekçesi.
 - 7) Muaf tutulan alacaklara ait riskin nasıl yönetileceğine dair kısa bir açıklama.

- 8) Muafiyetin talep edilmesinin ayrıntılı yasal gerekçesi (örneğin; makul olmayan düzeyde yük, önemli olarak nitelendirilen karşı tarafların sınırlı sayıda olması, büyüklük ve risk profili açısından önemsizlik vb. hususları destekleyen gerekçeler).
 - 9) Muafiyetin gerekçelerinin devam edip etmediğinin izlenmesinde kullanılacak yöntem ve bu gerekçelerin geçersiz hale gelmesi durumunda uygulanacak eylem planı.
- b) Banka ve/veya kontrol edilen ortaklıklar, risk sınıfı veya alacak türü için talep edilen her bir geçici muafiyet bazında;
- 1) Talep edilen muafiyetin açık bir tanımı.
 - 2) Talep edilen muafiyetin yasal gerekçesi.
 - 3) Muafiyete konu edilen portföyün büyüklüğü. Kurum tarafından önemliliğin değerlendirilmesi amacıyla, bu portföyün belirli bir süre zarfındaki ortalama değeri ve gelecekteki muhtemel artışlara yönelik bankanın öngörüsü açıklanmalıdır.
 - 4) Muafiyete konu edilen alacakların türleri ve karşı taraflarının bilgisi.
 - 5) Muafiyetin uygulanmasından dolayı sermaye yükümlülüğünde ortaya çıkacak farklılığın büyüklüğüne ilişkin tahmin ve muafiyetin talep edilme nedeninin sermaye yükümlülüğünün azaltılmasına yönelik olmadığına dair ispat.
 - 6) Muafiyetin talep edilme nedeni.
 - 7) Muafiyete konu olan alacaklar için derecelendirme sistemi ve validasyonun mevcut durumu.
 - 8) Geçiş süreci içerisinde bağlayıcı olan tarihler (örneğin; alacakların modelle kapsanma oranı, spesifik derecelendirme sistemleri ve kontrol edilen ortaklıklar için geçiş süreci).
 - 9) Muaf tutulan varlıkların tümüyle İDD yaklaşımlarına dahil edileceği tarih.
 - 10) Başvuru yapan bankanın, muafiyet için belirlenen tarihlere uyabileceğinin nedenlerine ilişkin açıklamalar.
 - 11) Muaf tutulan alacakların riskinin muafiyet süresince nasıl yönetileceğine dair açıklamalar.
- c) Hem geçici hem de kalıcı muafiyetler, bir bütün olarak değerlendirildiğinde bu muafiyetlerin sermaye yükümlülüğünün azaltılmasına yönelik olmadığına ilişkin genel açıklamalar yapılmalıdır.
- ç) İDD Tebliği kapsamında yer alan diğer izin talepleri her bir husus bazında aşağıda yer alan bilgileri kapsamalıdır.
- 1) İzin kapsamı ve hangi seviyede uygulanacağı.
 - 2) İzin yasal gerekçesi.
 - 3) İzin talep edilme gerekçesi.
 - 4) İzin kullanılmasıyla risk yönetiminde ortaya çıkabilecek zayıflığın giderilmesi için alınan önlemler.
 - 5) İzin kullanımının sermaye yükümlülüğüne etkisi.

Kurum geçici veya kalıcı tüm muafiyetler ile diğer izin taleplerini sıkı standartlara tabi tutarak birlikte değerlendirecek ve buna göre izin verecektir.

25. İDD kapsamında *detaylı uygulama planı* bölümünde asgari olarak İDD Tebliği'nde belirtilen faaliyet birimleri, risk sınıfları, alt-risk sınıfları ve tahmin edilmesi gereken tüm İDD parametreleri bazında alt kırılımlar yer almalıdır. Bu kırılımlara ilişkin uygulama adımları, zaman ve içeriğe ilişkin detayları da içerecek şekilde, temel olarak aşağıdaki başlıklardan oluşmalıdır. Detaylı uygulama planına ilişkin bir *Gantt Çizelgesi* de (veya benzer bir şema) sağlanmalıdır.

- a) Derecelendirme metodolojisinin geliştirilmesi.
- b) Derecelendirme metodolojisinin bilgi sistemlerine entegrasyonuna ilişkin teknik tasarımının hazırlanması.
- c) Modelin bilgi sistemlerine entegrasyonu.
- ç) Yönetici personel de dâhil olmak üzere personelin eğitimi.
- d) Eğer bir geçiş yapılıyorsa, kullanılmakta olan derecelendirme sisteminden yeni sisteme geçiş.
- e) Yeni derecelendirme sisteminin banka genelinde resmen kabul ve ilan edilmesi.
- f) Kullanım testi.

26. İÖY için (geçiş süreci dâhil) uygulama planı adımları, zaman ve içeriğe ilişkin detayları da içerecek şekilde, temel olarak aşağıdaki başlıklardan oluşur:

- a) Özellikle veri toplamaya ilişkin süreçler olmak üzere operasyonel risk yönetim süreçlerinin geliştirilmesi.
- b) Ölçüm metodolojisinin geliştirilmesi.
- c) Operasyonel risk yönetim ve ölçüm amaçlı kullanılan bilgi sistemleri altyapısının uygulamaya konulması.
- ç) Yönetici personel de dâhil olmak üzere personelin eğitimi.
- d) Kullanım testi.

2.1.2.1.5. Öz Değerlendirme

27. Banka, İDD Tebliği ve İÖY Tebliği'nde belirtilen standartlar ve asgari şartlara uyum düzeyini tespit etmek amacıyla bir öz değerlendirme yaparak Kuruma sunar. Öz değerlendirmede öncelikle aşağıdaki bilgiler açıklanmalıdır.

- a) Öz değerlendirme projesinin ve proje yönetiminin açıklanması.
- b) Öz değerlendirmeyi yürüten kişiler.
- c) Öz değerlendirmeyi yapan kişilerin bağımsızlığı.
- ç) Banka ve kontrol edilen ortaklıklar ile faaliyet birimleri bazında tutarlılığın nasıl sağlandığına ilişkin açıklamalar.
- d) Öz değerlendirmede önemlilik seviyelerinin nasıl belirlendiği.

28. Öz değerlendirme, çeşitli modellerin banka ve kontrol edilen ortaklıklar bünyesinde uyum içerisinde nasıl kullanılacağına dair, konsolide bakış açısı ile yapılan, bir değerlendirme ile başlamalıdır. Bu değerlendirme banka ve kontrol edilen ortaklıklar bazında; organizasyonel yapının kurumsal yönetime ilişkin kurallara uygunluğuna, derecelendirme sistemi veya operasyonel risk ölçüm sistemlerine ayrılan kaynakların yeterliliğine, mezkur sistemlerin veri ve metodoloji bakımından karşılaştırılabilirliğine ve bilgi sistemleri yapısının tutarlılığına ilişkin hususları içermelidir.

29. Öz değerlendirme, ayrıca, derecelendirme sistemi veya operasyonel risk sistemine ilişkin tüm hususları (metodoloji, veri kalitesi, nitel ve nicel validasyon prosedürleri, kurumsal yönetim ve bilgi sistemleri altyapısı) kapsamalıdır. Öz değerlendirme, “kredi riski kontrol birimi”/ “operasyonel risk yönetim fonksiyonu” tarafından ve gerekli görüldüğü takdirde iç kontrol ya da iç denetim ve/veya banka dışı danışman ve kaynaklardan da destek alınarak gerçekleştirilebilir.

30. Öz değerlendirme sonucunda bütün asgari standart ve şartların sağlandığı teyit edilmeli ya da eksik veya yetersiz olan alanların listesi açıklanarak bankanın bunları gidermesine yönelik bir eylem planı ve zaman çizelgesi açıklanmalıdır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Kurumun Değerlendirmesi

31. Kurum bankaların İDD Tebliği'nin 4 üncü maddesi ile İDD Tebliği, Ek-2 ve/veya İÖY Tebliği'nin 5 ve 6 ncı maddelerinde belirtilen şartları karşılayıp karşılamadığı konusunda bir değerlendirme yapar. Derecelendirme sistemlerinin **Ek:4**'te yer alan şemaya uygun bir süreç izleyip izlemediği Kurum tarafından değerlendirilecektir.
32. Derecelendirme veya operasyonel risk ölçüm sistemlerinin detaylarına ilişkin değerlendirmeye başlanmadan önce, Kurum tarafından genel bir değerlendirme yapılır. Genel değerlendirme aşağıdaki hususları içerir.
- a) Risk yönetimi, ölçümü ve kontrolünde yer alan farklı alanlara dağılmış sorumluluklar ve faaliyetler anlamında organizasyon yapısının uygunluğu.
 - b) Tahsis edilen insan kaynağı ve maddi kaynakların yeterliliği.
 - c) Geçiş süreci öngören bankaların uygulama planlarının gerçekleştirilebilirliği.
 - ç) Banka ve kontrol edilen ortaklıkların yapısı (örneğin; kontrol edilen kuruluşlar, veri, metodoloji, kontroller) ve yasal sermaye yükümlülükleri.
33. İDD yaklaşımlarının veya İÖY'ün yasal sermaye hesaplamasında kullanılabilmesi için banka tarafından validasyonunun yapılmış olması gerekir. Kurum, banka tarafından gerçekleştirilen validasyonun "İçsel Derecelendirmeye Dayalı Yaklaşımların ve İleri Ölçüm Yaklaşımının Değerlendirilmesine ve Validasyonuna İlişkin Rehber"e uygunluğunu değerlendirir. İÖY yasal sermaye hesaplaması amacıyla kullanılmadan önce, Kurum tarafından bir ilk izleme sürecine tâbi olacaktır. Bu süreç, Kurum tarafından İÖY kapsamındaki sistem ve modellerin güvenilir ve uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla kullanılacaktır.
34. Bankanın yaptığı validasyon, İDD yaklaşımının uygulandığı her portföy ve İÖY kullanımıyla ilgili bütün faaliyetler için, derecelendirme veya operasyonel risk ölçüm sistemleri ve kontrollerindeki tüm unsurların incelenmesi ve gözden geçirilmesini içerir. Bunu sağlamak için modeller aşağıdaki şartları sağlamalıdır.
- a) Kullanım testi başarıyla tamamlanmalıdır.
 - b) Yasal sermaye yükümlülüğü dâhil, hedeflenen amaçlara uygun sonuçlar sağlanmalıdır.
 - c) Modeller kullanıldıkları alanların özel koşullarına uygun olmalıdır (örneğin; İDD yaklaşımlarının kullanıldığı ülkeler, büyüklük, portföylerin karmaşıklığı ve İÖY için faaliyet kollarına uygunluk).
 - ç) İlgili diğer tüm asgari şartlar karşılanmalıdır.
35. Kurum tarafından aşağıda yer alan beş ana başlık altında değerlendirme yapılır.
- a) Metodoloji ve dokümantasyon.
 - b) Veri kalitesi.
 - c) Nitel prosedürler.

- ç) Nicel prosedürler.
- d) Bilgi sistemleri altyapısı.

36. İDD başvuruları değerlendirilirken dikkat edilecek hususlar şunlardır.

- a) Metodoloji ve dokümantasyon: Kurum derecelendirme sistemi metodolojisini ve derecelendirme sistemine ilişkin dokümanları inceler ve değerlendirir.
- b) Veri kalitesi: Kurum yasal sermayenin hesaplanması için kullanılan diğer veri tabanlarıyla birlikte; derecelerin atanmasında, risk parametrelerinin tahmininde ve derecelendirme sisteminin geliştirilmesinde kullanılan veri ve veritabanlarının kalitesini değerlendirir. Bu değerlendirme, kalibrasyonun ve sermaye yükümlülüğü hesaplamasının sağlamlığını temin etmek için yapılır (Sermaye yükümlülüğü hesaplamasının sağlamlığının temini, bu fıkrada yer alan diğer dört bölüm için de geçerlidir).
- c) Nicel prosedürler: Kurum banka tarafından derecelendirme sistemlerinin performansı, validasyonu ve izlenmesine ilişkin sunulan nicel bilgiyi değerlendirir. Kurum bankalardan ilave analizler talep edebilir ve kendi nicel değerlendirmelerini yapabilir.
- ç) Nitel prosedürler: Bu bölümün iki amacı vardır. İlki, modelin kalitesine ilişkin genel bir değerlendirme yapmaktır. Bu değerlendirmede, önceki aşamalarda elde edilen tüm bilgiler toplulaştırılır ve derecelendirme sisteminin kalitesine ilişkin toplanan tüm bu bilgilerin nasıl yorumlanacağı başvuruda bulunan bankayla tartışılarak belirlenir. İkinci amaç ise, İDD Tebliği'nde belirtilen asgari nitel şartlara olan uyumluluğun değerlendirilmesidir. Kurum bu değerlendirmeyi; kullanım testi, kurumsal yönetim ve gözetim, üst yönetimin rolü, iç kontrollerin, iç denetimin yeterliliği ve diğer alanlarda yapar.
- d) Bilgi sistemleri altyapısı: Kurum, banka sistemlerinin güvenilirliğini ve entegrasyonunu, modelin işlevselliğini ve sistemler tarafından sağlanan bilginin kalitesini değerlendirir.

37. İÖY başvuruları değerlendirilirken dikkat edilecek hususlar şunlardır.

- a) Metodoloji ve dokümantasyon: Kurum risk ölçüm sistemi metodolojisini ve bu sisteme ilişkin dokümanları inceler ve değerlendirir.
- b) Veri kalitesi: Kurum, İÖY Tebliği'nin 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendinde sayılan dört temel İÖY unsuru dâhil olmak üzere risk ölçüm sisteminde kullanılan veri ve veritabanlarının kalitesini değerlendirir. Bu değerlendirmenin amacı tahmin için kullanılan veri setlerinin ve sermaye yükümlülüğü hesaplamasının sağlamlığını temin etmektir (Sermaye yükümlülüğü hesaplamasının sağlamlığının temini, bu fıkrada yer alan diğer dört bölüm için de geçerlidir).
- c) Nicel prosedürler: Kurum içsel verilerin modellenmesini, içsel ve dışsal verilerin entegrasyonunu, senaryolara baz teşkil eden verilerin oluşturulmasını ve operasyonel risk ölçüm sistemine faaliyet ortamı ve iç kontrol faktörlerinin dâhil edilmesi için kullanılan varsayımların ve tekniklerin uygunluğunu değerlendirir. Ayrıca, Kurum parametre tahmini ve validasyonuna ilişkin hususları da değerlendirir. Bu değerlendirmede, önceki bölümlerde elde edilen tüm bilgiler toplulaştırılır ve risk ölçüm sisteminin kalitesine ilişkin toplanan tüm bu bilgilerin nasıl yorumlanacağı başvuruda bulunan bankayla tartışılarak belirlenir. Kurum bankalardan ilave analizler talep edebilir ve kendi nicel değerlendirmelerini yapabilir.

- ç) Nitel prosedürler: Kurum operasyonel risk yönetim süreci ve risk ölçüm sisteminin nitel yönlerinin değerlendirilmesi için kullanım testi, kurumsal yönetim, üst yönetimin rolü, iç kontrollerin, iç denetimin yeterliliği ve diğer alanları değerlendirir.
- d) Bilgi sistemleri altyapısı: Kurum, banka sistemlerinin güvenilirliğini ve entegrasyonunu, modelin işlevselliğini ve sistemler tarafından sağlanan bilginin kalitesini değerlendirir.

38. Kurum başvuruların daha verimli değerlendirilebilmesi amacıyla, bankaların kendi kaynaklarının (örneğin; iç denetim birimi, modellerin içsel validasyonundan sorumlu ekip, model kullanıcıları) veya dış kaynakların (örneğin, bağımsız denetçiler) yürüttüğü çalışmalardan faydalanabilir. Kurum banka tarafından validasyon gerçekleştirilmeden İDD yaklaşımları veya İÖY'ün kullanımına ilişkin izin başvurularını dikkate almaz. Diğer bir ifadeyle, modellerin validasyonunun yapılmış olması Kurum değerlendirmesinde bir ön şarttır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Geçiş Süreci, Kalıcı Kısmi Kullanım ve Kullanım Testi

4.1. İDD Yaklaşımlarına İlişkin Hususlar

39. İDD Tebliği'nin 5 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca İDD yaklaşımını uygulamaya karar veren bir bankanın konsolide ve konsolide olmayan bazda tüm alacakları bu yaklaşım tarafından kapsamalıdır. Bununla birlikte, pratikte bankalar İDD yaklaşımını tüm alacak sınıfları için uygulamaya hazır olmayabilir.

4.1.1. Geçiş Süreci (Uygulama)

40. İDD Tebliği'nin 9 uncu maddesi bankalara bazı alacak sınıflarını kalıcı olarak İDD yaklaşımından muaf tutma izni verirken, aynı Tebliğin 5 inci maddesi bankalara İDD yaklaşımını farklı alacak sınıfları için kademeli olarak uygulama olanağı sunmaktadır. Bununla birlikte bankalar, yasal sermaye yükümlülüğü hesaplanması amacı için İDD yaklaşımını kullanmak üzere onay başvurusu yaptıkları dönemde İDD yaklaşımını faaliyetlerinin en az bir kısmında (İDD Tebliği, Madde 5, Fıkra 2) hâlihazırda kullanıyor olmalıdır.

41. Genel bir ilke olarak, kullanılan derecelendirme sistemleri tüm alacak sınıflarını kapsamalıdır (İDD Tebliği, Madde 5, Fıkra 1). Bununla birlikte, İDD yaklaşımını kullanmak için resmi başvuru yapıldığında veya kullanım için ilk onay verildikten sonra bazı alacak sınıfları kapsamayabilir. Kurum, başlangıç kapsamı ve geçiş süreci ilerleme hızı açısından bankanın uygulama planını inceler.

42. Kurum geçiş sürecine ilişkin nicel ve nitel kurallar belirlemiştir. Nicel bir kural olarak, İDD Yaklaşımlarının kademeli olarak uygulanabilmesi için Kuruma yapılan izin başvurusunda, konsolide olan ve konsolide olmayan bazda olmak üzere İDD Yaklaşımı ile hesaplanan risk ağırlıklı tutarın, İDD Yaklaşımı kullanım izni talep edilen alacaklar için İDD Yaklaşımı ile, bunların dışında kalan alacaklar için Standart Yaklaşım ile hesaplanan toplam risk ağırlıklı tutara oranının asgari %50 olması gerekir (İDD Tebliği, Madde 5, Fıkra 2). Nitel bir kural olarak ise, bir bankanın önemli faaliyet kollarını temsil eden alacak sınıflarının veya portföylerinin kapsamması gerekir. İDD Tebliği, Madde 5, Fıkra 3 uyarınca aynı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen oranın izin alınmasını takip eden iki yılsonunda asgari %70 olması gereklidir. Kurum, geçiş planının uygunluğunu bu açıdan da değerlendirecektir. Kapsama oranına ilişkin yapılan hesaplamalarda Temmuz ayı içerisinde yapılan başvurular için bir önceki Mart sonu, Ocak ayı içerisinde yapılacak başvurular için bir önceki Eylül sonu verisi esas alınır. Geçiş süreci içerisinde, bankalar ve kontrol edilen ortaklıkları arasında kredi riskinin Standart Yaklaşım,

Temel İDD Yaklaşımı ve Gelişmiş İDD Yaklaşımları üzerinden transfer edilmesi yoluyla konsolide sermaye yükümlülüğünü azaltmaya yönelik olarak gerçekleştirilen grup içi işlemlerden dolayı bankaların sermaye avantajı sağlamasına izin verilmeyecektir. Bu işlemler varlık satışları ve karşılıklı garantileri içermekle beraber bunlarla sınırlı değildir.

43. Bankanın geçiş politikasının asgari olarak zaman çizelgesini ve geçiş sıralamasını (alacak veya portföylerin hangi sırayla İDD yaklaşımları ile hesaplanacağı) içermesi gerekir. Geçiş planının net bir şekilde belirlenmiş bir zaman çizelgesine sahip olması gerekir. İDD Tebliği'nin 5 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, İDD yaklaşımına tüm alacaklar bazında geçilmesi, bankaca belirlenen ve Kurum tarafından uygun görülen bir süre içerisinde olmalıdır. Kurum, bu sürenin makul bir süre olup olmadığını değerlendirecektir.
44. Bir önceki fıkrada açıklanan zaman çizelgesi, İDD uygulamalarının yersiz uzamasını önleyecek kadar kısa; ancak diğer yandan verilerin, yöntemin ve çıktılarının kalitesini garanti edecek kadar uzun olmalıdır.
45. İDD yaklaşımının geçiş sürecinde alacak sınıflarının sıralaması banka tarafından belirlenecek ve ön başvuru sırasında Kurumca müzakere edilecektir. Kurum bu sıralamada bankanın ana faaliyet konusunu temsil eden portföylere öncelik verip vermediğini değerlendirecektir.
46. Başvuru kabul edildiği takdirde, tam bir geçiş planını içerdiği için, birleşme veya devralma olasılıkları hariç olmak üzere plan dahilinde geçişe tabi tutulan her portföy için yeni bir başvuru yapılmasına ihtiyaç olmayacaktır.
47. Asgari şartları sağlamak bankaların kendi sorumluluğunda olduğundan, geçiş süreci içerisinde bankalar alacak sınıflarını kademeli olarak İDD yaklaşımlarına geçirmeden önce, ilgili her bir alacak sınıfı için İDD Tebliği'nde yer alan asgari şartlara ilişkin bir öz değerlendirme yapmalıdır. Kurum, bankanın geçiş sürecinde kaydettiği ilerlemeleri ve öz değerlendirme çalışmalarını yakından izleyecektir. Kurum, geçiş sürecinde her bir adımın uygulanmasından ve sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasından önce asgari şartların karşılandığından emin olmak için ilave taleplerde bulunabilir. Bankalar Kurum onayını almadan kademeli olarak geçtikleri modellerin sonuçlarını yasal sermaye yükümlülüğü hesaplamalarına yansıtılmamalıdır.
48. Bankanın alacak sınıflarını kademeli olarak İDD yaklaşımlarına geçirirken yeni bir başvuru süreci başlatmasına gerek yoktur. Kurum geçiş sürecinde ilave bağlayıcı şartlar belirleyebilir (örneğin; geçiş sürecinin belirli bir kısmı tamamlandığında İDD yaklaşımlarının portföylerin belirli bir oranını kapsaması şart koşulması).
49. Banka tarafından makul bir gerekçeye dayandırılmak kaydıyla, faaliyet ortamında önemli bir değişiklik meydana geldiğinde geçiş planında değişikliklere izin verilebilir.

Bir bankanın kısmi kullanım veya geçiş süreci politikasını değiştirmesini gerektirebilecek hususlara örnek olarak strateji değişikliği, birleşme ve satın alma durumları verilebilir. Stratejideki bir değişim hissedarların veya yönetimin değişmesinden veya yeni bir faaliyete yönelmeden kaynaklanabilir. Bütün bu durumlarda, erteleme için geçerli bir neden olmadıkça, geçiş sürecine ilişkin zaman çizelgesinde bir değişikliğe gidilmemelidir, ancak portföylerin veya faaliyetlerin geçiş sıralaması değişebilir.

50. Bir birleşme veya satın alma, bankanın kalıcı kısmi kullanımını ve geçiş süreci politikalarının değişmesini gerektirebilecek önemli bir olay olarak değerlendirilir. Birleşme veya satın alma durumları ikiye ayrılabilir: Birincisi, İDD yaklaşımına geçmiş bir bankanın İDD yaklaşımına geçiş yapmamış bir bankayı devralması ve ikincisi, İDD yaklaşımına geçiş yapmamış bir bankanın İDD yaklaşımına geçmiş bir bankayı devralması. İlk durumda, İDD yaklaşımına

geçmiş bankadan yeni bir kalıcı kısmi kullanım ve geçiş süreci politikasıyla beraber yeni bir başvuruda bulunması veya bütün bankayı İDD Tebliği'ne uygun hale getirecek bir plan sunması istenebilir. İkinci durum ise, devralan bankanın İDD izni olmadığı ve banka bazı şartları karşılayamayabileceği için daha zorlu bir süreçtir. Dolayısıyla, bu durumda devralan bankadan yeni bir başvuru yapması istenir.

51. Geçiş planlarıyla ilgili kurallar ve kriterler, hem Temel hem de Gelişmiş İDD Yaklaşımı için geçerlidir. Pratikte bu, İDD Tebliği'nin 7 nci maddesinin 3 üncü fıkrası kapsamında herhangi bir alacak sınıfı için (merkezi yönetim ve merkez bankaları, bankalar ve aracı kurumlar, kurumsal) önce Temel sonra Gelişmiş İDD yaklaşımına geçmeyi düşünen bir bankanın her iki yaklaşım için de aynı geçiş paketini kullanabileceği anlamına gelir. Ancak, bu tür bir banka, Gelişmiş İDD yaklaşımına geçişe ilişkin ikinci bir zaman çizelgesine sahip olmalıdır. Bununla birlikte, Temel İDD yaklaşımına geçiş sürecinde edinilen tecrübeler neticesinde Gelişmiş İDD yaklaşımına geçişin daha kısa bir süre zarfında gerçekleştirilmesi beklenmektedir.

4.1.2. Kalıcı Kısmi Kullanım

52. Kalıcı muafiyetleri gerekçelendirmek bankanın sorumluluğudur. Bu gerekçelendirme, bir kısım alacakların kendi iş ve stratejilerine nasıl uyumlu olduğunu ve bu alacakların ana faaliyetlerin kapsamına uyup uymadığını içermelidir.
53. İDD Tebliği, Madde 9, Fıkra 1, (a) bendi uyarınca önemsiz faaliyet birimlerine ait alacaklar ile büyüklük ve risk profilleri açısından önemsiz olan risk sınıfı ya da perakende alacak kategorileri kalıcı olarak İDD yaklaşımından muaf tutulabilir.

'Faaliyet birimi' terimi çok geniş anlamda kullanılmıştır. Bu terim, ayrı organizasyonel veya tüzel kişileri, faaliyet kollarını veya bir alacak sınıfı içinde ayrıştırılabilen homojen alacak gruplarını (bu gruplar bankanın bilgi yönetim sistemlerinde birbirinden ayrı olarak tanımlanmış olabilir), veya diğer şubeleri/birimleri ifade edebilir. Coğrafi konum da ayrıca bir kriter olabilir. Yabancı bir bağlı ortaklık veya şube veya belli bir bölgede yürütülen bir faaliyet bazen ayrı bir faaliyet birimi olarak düşünülebilir.

Yurtdışı faaliyetleri bulunan bankalar için bu kuralın amacı; teknik, coğrafi veya organizasyonel açıdan bankanın ve kontrol edilen ortaklıkların diğer bölümlerinden ayrı olan ve uygulamanın onlar için orantısız bir biçimde maliyetli olacağı birimler veya küçük olan ve müşterileri için grubun derecelendirme sistemlerinin anlamlı olmadığı birimler, kendi derecelendirme sistemlerinin geliştirilemediği veya kendi derecelendirme sistemlerinin uygulanmasının çok pahalıya mal olacağı birimlerin Standart Yaklaşımı kullanmaya devam etmelerine imkân vermektir.

Ayrıştırılabilen alacak gruplarının muafiyeti için belirli şartların sağlanması gereklidir. Bu kapsamda, eğer bir alt-portföy, belirli alacaklardan oluşan belirli bir faaliyet türünden kaynaklanan bir faaliyet birimi olarak açık bir şekilde tanımlanıyorsa ve bu alacaklar homojen bir şekilde yönetiliyorsa bu faaliyet biriminin İDD yaklaşımından muaf tutulması bu birimin önemsiz olduğunun gösterilebilmesi halinde mümkündür.

54. 'Önemlilik' alacak sınıflarının hem büyüklüğü hem de risk profili dikkate alınarak değerlendirilecektir. Büyüklüğün göstergesi olarak alacak tutarı, risk profilinin göstergesi olarak Standart Yaklaşımına göre kredi riski için hesaplanan risk ağırlıklı alacak tutarı kullanılabilir. Ancak, Kurum hem büyüklük hem de risk profili için tek bir ölçütü kabul edebilir.
55. Önemlilik hesaplamalarında, hem bilanço içi hem de bilanço dışı alacaklar esas alınır. Önemlilik açısından eşik değeri, İDD yaklaşımı için solo ve konsolide bazda uygulanır.
56. Önemlilik aşağıda belirtilen düzeylerde ölçülebilir.

- a) Toplam düzey.
- b) Her bir portföy veya faaliyet birimi düzeyi.
- c) Her iki düzey.

57. Önemlilik ölçümünün toplam düzeyde yapılması zorunludur. Bunun amacı önemsiz alacak sınıflarındaki ve önemsiz faaliyet birimlerindeki tüm alacakların toplamının, Standart Yaklaşım ile hesaplanan kısımda yüksek derecede alacak ve risk tutarına yol açmasını engellemektir. Önemsizlikten dolayı Standart Yaklaşım ile hesaplanan bütün alacaklar tek bir faaliyet biriminden kaynaklanıyorsa; Kurum faaliyet birimi düzeyinde ilave ölçümlerin yapılmasını uygun görebilir.
58. Kurum, İDD portföyleri için asgari kapsanma seviyeleri belirleyebilir. Ayrıca, Kurum nitel değerlendirmelere de önem verebilir. Bundan dolayı, kalıcı muafiyetlerin nedenleri tümüyle açıklanmalı ve bu nedenler makul olmalıdır. Kurum, asgari kapsanma seviyelerini belirlerken faaliyet birimlerinin sayısı ve büyüklüklerini beraber dikkate alır.
59. Muafiyet kuralı, yüksek riskli alacakların İDD yaklaşımından muaf tutulması amacıyla istismar edilmemelidir.
60. İDD yaklaşımını uygulayan banka solo ve konsolide bazda önemlilik kriterine uyumun izlenmesinden sorumludur. Bankalar, önemliliğe ilişkin hususları zamanında ve uygun bir şekilde izlemeyi sağlayan sistem ve prosedürlere sahip olmalıdır. Eğer önemlilik eşikleri aşılmışsa, banka Kurumu bilgilendirmeli ve Kurum ile uzlaştığı makul kısa bir süre zarfında uygulanmak üzere uygun ve iyileştirici bir aksiyon planı sunmalıdır. Önemlilik eşiklerinin kasten aşıldığı durumlara özel ihtimam gösterilmelidir (örneğin, belirli bir sektörde genişlemeyi amaçlayan stratejik bir karar sonrası). Bu tür durumlarda, genişleme gerçekleşmeden öncesine ilişkin bir geçiş politikası uygulanıyor olmalıdır.
61. İDD Tebliği, Madde 9, Fıkra 1 uyarınca önemsizlik dışındaki diğer nedenlere bağlı olarak (Örneğin, İDD Tebliği, Madde 9, Fıkra 1, (b), (c) ve (ç) bendi) kalıcı kısmi kullanımın planlandığı alacaklar, önemlilik eşiklerinin hesaplanmasına dâhil edilmezler (bu alacaklar, eşik değer hesaplamasında pay ve paydaya dâhil edilmezler).
62. İhtisas kredileri alt-risk sınıfı için İDD Tebliği, Ek-1, Birinci Bölüm, Fıkra 7’de yer alan yöntemi kullanmak isteyen bankaların bu alacakları, İDD kapsanma seviyesinin sağlanması amacıyla kurumsal portföye ilave etmelerine izin verilir.

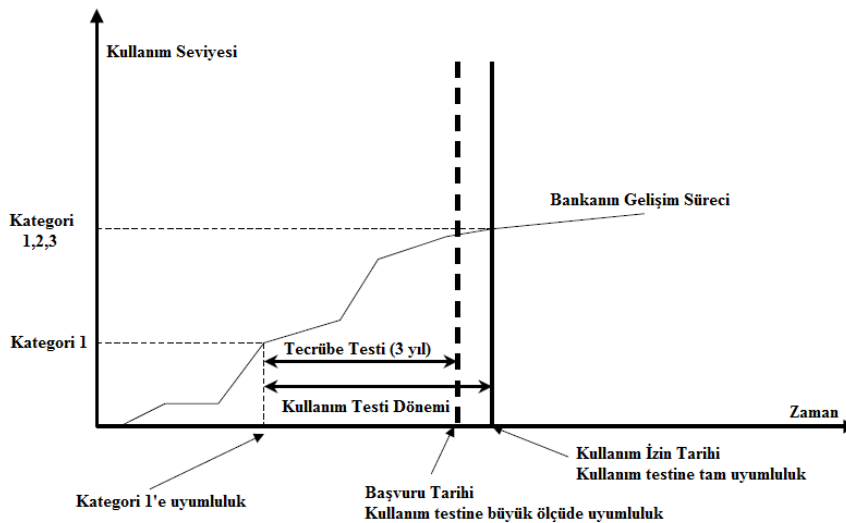
4.1.3. İDD Yaklaşımlarına İlişkin Kullanım Testi

63. Bir bankanın İDD yaklaşımına geçebilmesi için sağlaması gereken en önemli temel şartlardan biri; bankanın yasal sermaye yükümlülüğünün belirlenmesinde kullanılan derecelendirme sistemlerinin girdisi veya çıktısı olan bilgilerin, özellikle risk yönetimi olmak üzere bankanın normal faaliyetlerini yürütürken kullanıldığını Kuruma ispatlamasıdır. Kullanım testi, başvuru sürecinde bankalar ile Kurum arasında yapılacak müzakerelerin önemli bir parçasıdır. Kullanım testi, bu bölümde “Kapsam”, “Verilerin içsel amaçlar için kullanımı” ve “Tecrübe testi” olmak üzere üç ayrı başlık şeklinde açıklanmaktadır.
64. İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 2, (b) bendi uyarınca sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanılan içsel derecelendirmeler ile temerrüt ve kayıp tahminleri ve bunlarla ilişkili sistem ve süreçler; bankanın risk yönetimi, karar alma süreci, kredi onayı, ekonomik sermaye tahsisi ve kurumsal yönetim süreçlerinde asli bir rol oynamalıdır.
65. Diğer taraftan “tecrübe testi” kavramı da İDD Tebliği’nde yer almaktadır (kullanım testi ve tecrübe testi arasındaki fark, bu rehberin “tecrübe testi” bölümünde açıklanmaktadır). İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 4 uyarınca, İDD yaklaşımlarının kullanımına ilişkin olarak yapılacak

başvurulara, banka, söz konusu İDD risk sınıfları için İDD Tebliği, Ek-2’de belirtilen asgari şartlara büyük ölçüde uygun olan derecelendirme sistemlerini, izinden önce, içsel risk ölçüm ve yönetimi amacıyla en az üç yıldır kullanmakta olduğunu göstermelidir. Benzer şekilde, İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 5 uyarınca banka, THK ve/veya dönüştürme oranı tahminlerinin kullanımına izin verilmeden önce, İDD Tebliği, Ek-2’de belirtilen asgari şartlara büyük ölçüde uygun olan söz konusu tahminlerin en az üç yıldır kullanmakta olduğunu göstermelidir.

66. İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 2, (b) bendi, İDD yaklaşımları için gereken verilerin üretilmesi amacıyla kullanılan derecelendirme sistemleri, dereceler ile temerrüt ve kayıp tahminleri; bankanın ilgili süreçlerinde önemli bir rol oynamadıkça bu yaklaşımların kullanımına izin verilmeyeceğine işaret etmektedir. Dereceler ve temerrüt ile kayıp tahminleri bankanın ilgili süreçlerinde önemli bir rol oynasalar da, bunların her durumda fiyatlandırma gibi içsel amaçlar için kullanılan tek ve nihai parametreler olmaları gerekmemektedir. Her halükarda, bankaların bu derecelerin ve tahminlerin İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 2, (b) bendinde listelenen süreç ve fonksiyonlarda önemli bir rol oynadığını göstermesi ve mezkûr parametrelerin nerelerde içsel olarak kullanıldığını belirtmesi gerekmektedir. Risk ağırlıklarının hesaplanmasında kullanılan tahminlerle içsel amaçlar için kullanılan tahminlerin farklı olması durumunda, bu farklılıklar belgelendirilmeli ve bunların gerekçeleri Kurum'a açıklanmalıdır (İDD Tebliği, Ek-2, Fıkra 36, (f) bendi).
67. Kurum, bir bankanın İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 2, (b) bendine olan uygunluğunu değerlendirirken, kullanım testini iki açıdan ele alır.
- Kapsam
 - Verilerin içsel amaçlar için kullanımı
68. Kullanım testinin dikkate alınacağı alanlar **Ek:5**'te kategoriler halinde verilmiştir. Tecrübe testi, kategori 1’de yer alan süreçlerin tamamlanmasıyla başlar ve kategori 2 ile kategori 3’te açıklanan kullanıma ilişkin uygulamaların geliştirilmesiyle devam eder. Bankanın bir izin başvurusu yapabilmesi için derecelendirme sistemleri ve THK ve/veya dönüştürme oranı tahminlerinin İDD Tebliği, Ek-2’de belirtilen asgari şartlara büyük ölçüde uygun olması gerekmektedir. Bundan dolayı, kullanım testi şartının da büyük ölçüde sağlanmış olması gereklidir. Aşağıdaki grafikte modellerin kullanım testinin ne şekilde değerlendirileceği bir grafik ile gösterilmektedir.

Şekil 2: Kullanım Testi

69. Kurum, kullanım testinde bankaların kategori 2’de yer alan süreçlerin tamamının uygulandığını ve bu faaliyetlerde içsel amaçlar ile yasal amaçlar için kullanım arasında yüksek uyumluluk olduğunu göstermesini bekler. Ancak, bu beklenti bazı kuruluşlar ve faaliyet birimleri için uygun olmayabilir. Bu kapsamda, kategori 2’de yer alan süreçlerin tamamının uygulanmasının veya bu faaliyetlerde içsel amaçlar ile yasal amaçlar için kullanım arasında yüksek uyumluluğun gösterilememesi durumunda kategori 3’te yer alan faaliyetlerin uygulanması, bu eksikliğin telafisi olarak görülür. Kullanım testinin tüm alacaklar için uygulanması gereklidir.

4.1.3.1. Kapsam

70. Bankanın derecelendirme sistemleri ve süreçleri, içsel dereceleri, temerrüt ve kayıp tahminleri, faaliyetlerinin ve risk yönetimi kültürünün tamamlayıcı bir parçası olmalıdır.

71. Bankalar içsel dereceleri ve hesaplanan risk parametrelerini etkin bir şekilde kullanmalıdır. Sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında kullanılan dereceler ve risk parametreleri tahminleri bankanın risk yönetimi ve karar alma sürecinde, kredi onayında, ekonomik sermaye tahsisinde ve kurumsal yönetim fonksiyonlarında önemli bir rol oynamalıdır. Söz konusu derecelerin ve risk parametreleri tahminlerinin bankanın karar alma süreçlerinde ve faaliyetlerinde önemli etkisinin olduğunun kabul edilebilmesi için bu süreç ve fonksiyonların tamamının olmasa bile etkin ve önemli bir kısmının bu derecelere ve tahminlere dayanması gerekir. Bankalar bu verilerin kullanımının düşük düzeyde olmamasını sağlar ve farklı kullanımların (örneğin, fiyatlamada kullanılan TO ile ilgili derecenin tekabül ettiği TO’nun farklı olması) doğruluğunu değerlendirir. Kurum, derece veya içsel raporlama gibi risk yönetim bileşenlerinin; sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanılan derece veya risk parametreleri tahminlerine sıkı bir biçimde bağlı olması gerektiği, buna karşın fiyatlama gibi bazı diğer fonksiyonların söz konusu derece ve tahminlerle daha az sıkı bir ilişki içinde olabileceği değerlendirmesinde bulunabilir.

72. Yukarıdaki maddede geçen ‘önemli bir rol oynamak’ ifadesi; sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanılan verilerin/parametrelerin kredi yönetimi için kullanılan verilerle aynı olması veya bu verilerin doğrusal ve homotetik bir fonksiyonu olması gerektiği anlamına gelmez. Söz konusu ifade, sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanılan veriler/parametreler ile kredi yönetimi için kullanılan veriler arasında güçlü bir ilişki olduğu anlamına gelir. Eğer bankalar risk ağırlıklarının hesaplanması ve içsel amaçlar için farklı tahminler kullanıyorsa, bunu belgelendirmeli ve gerekçelerini Kurum'a açıklamalıdır (İDD Tebliği, Ek-2, Fıkra 36, (f) bendi).

73. Bankalar içsel derecelerin, ilişkili risk parametrelerinin ve ilişkili bütün sistem ve süreçlerin kullanım amacını tanımlamalı ve açıklamalıdır. Bu amaçların bankanın faaliyetleri üzerindeki etkisinin değerlendirilebilmesi için, Kuruma bu kapsamda bir dokümantasyon sunulmalıdır. Söz konusu dokümantasyon, kredi riski kontrol birimi tarafından düzenli olarak güncellenmeli ve iç denetim birimi tarafından gözden geçirilmelidir.

74. Kurum, İDD yaklaşımının kullanılmasına izin vermeden önce, iznin hemen sonrasında kullanılması planlanan bütün yaklaşım/derecelendirme sistemleri dikkate alınarak hesaplanacak toplam sermaye yükümlülüğünü kontrol eder. Benzer bir kontrol, İDD yaklaşımının kullanılması için verilen ilk iznin ardından; ilave yaklaşım veya derecelendirme sistemlerinin kullanılması için izin verilmeden önce de yapılır. Bu kontrollerin amacı, bankanın kredi riski yönetim ve derecelendirme sistemlerinin sağlam olmasını ve bütünlük içerisinde uygulanmasını sağlamaktır. Bankaların mezkûr izni elde etmeleri için hesaplanan toplam sermaye yükümlülükleri Kuruma raporlanmalıdır.

4.1.3.2. Verilerin İçsel Amaçlar İçin Kullanımı

75. Sermaye yükümlülüğü hesaplanmasında kullanılan verilerin bütün içsel amaçlar için doğrudan tek veya nihai parametreler olarak kullanılması her zaman gerekli değildir. Bununla birlikte, her türlü istisnai durum Kurumca dikkatlice değerlendirilir. Sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında kullanılan verilerin içsel amaçlar için kullanımı, bu verilerin İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 2, (b) bendinde listelenen süreç ve fonksiyonlarda önemli bir rol oynamasını sağlayacak kadar kapsamlı olmalıdır.
76. Veri kategorileri birbirinden ayrılmalıdır. Örneğin, finansal tablolarda yayımlanan veriler, bankanın hesaplamaları sonucunda elde edilen verilerden ayrılmalıdır. Bankanın bütün risk parametre tahminleri girdilerin kullanılmasıyla başlamalı ve bu girdiler kredi yönetimi ve yasal sermaye yükümlülüğü hesaplanmasında kullanılan veriyle temelde aynı olmalıdır.
77. Borçluların ve alacakların derecelendirilmesi ve sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında kullanılan derecelendirme sistemleri bankanın ilişkili süreç ve fonksiyonlarında da önemli bir rol oynamalıdır. Ayrıca, derecelendirme ve sermaye yükümlülüğü hesaplama sistemlerinin yapısı ve tasarımı, içsel veya yasal sermaye amaçlı olsun, temel olarak farklı olmamalıdır.
78. Sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında kullanılan derece ve risk parametreleri tahminleri ile içsel olarak kullanılan sonuç parametreleri arasındaki farklar, yazılı gerekçelere dayandırılmalıdır. Bu farkların ve gerekçelerinin anlaşılması için denetim yapmaya imkan sağlayacak tüm kayıtlar açık bir şekilde tanımlanmış bir içsel politikaya uygun olarak saklanmalıdır. Bu politikanın amacı, söz konusu farkların önemliliğini ve sermaye yükümlülüğünde ihtiyatlılığa veya gevşemeye neden olup olmadıklarını değerlendirmek olmalıdır. Fiyatlamaların, İDD yaklaşımları dışındaki veriler kullanılarak yapılması durumunda, bankanın her iki veriyle yapılan hesaplamaları karşılaştırması ve yasal sermaye yükümlülüğü hesaplamasını ihtiyatlı şekilde gerçekleştirmesi faydalı olacaktır. Yasal ve içsel sistemler arasındaki farkların sayısı arttıkça, kurumsal yönetim standartları da daha yüksek olmalıdır.
79. Kullanım testi amacı kapsamında, ekonomik sermaye modelleri kullanan bankalar, ekonomik sermaye modelinde ve yasal sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanılan veri ve parametre farklılıklarını açıklamalıdır.
80. Kredi riski değerlendirme süreciyle ilgili alanlarda (örneğin, derece tahsisi) içsel amaçlar için kullanılan sonuç parametreleri ile sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanılan verinin uyumlu olması beklenir. Diğer taraftan, fiyatlandırma ve içsel sermaye tahsisinde bazı farklılıklara izin verilebilir. İçsel olarak kullanılan nihai temerrüt ve kayıp tahminleri, sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında kullanılan tahminlerle bunların inandırıcılığını azaltacak ölçüde çelişmemelidir.
81. Kredi tahsisi, kredi riski tahminleri ve/veya yönetiminde içsel amaçlar için önemli olarak tanımlanan girdiler derecelerinin tayin edilmesinde ve sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında kullanılan risk parametrelerinin tahmin edilmesinde göz ardı edilmemelidir. Yasal sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanılan derecelendirme notları ve TO tahmininde kullanılan kriterler içerisinde veri kaynaklarına yönelik değerlendirmeler ve ilişkili diğer analizler de yer almalıdır.
82. Modeller bankanın stratejisi ve teknoloji planları ile uyumlu olmalıdır. Risk parametre tahminleri ve modellemeler, portföyler ve alt portföylerde yer alan farklı türdeki riskleri yansıtmada mümkün olduğu kadar doğru olmalıdır. Bankalar çeşitli derecelendirme sistemleri geliştirmek zorunda kalabilir ve bu durumda Kurum her bir derecelendirme sisteminin kullanım testini ayrı olarak değerlendirecektir.
83. Birçok banka içsel risk yönetimi amaçları için ana derecelendirme not cetvelleri kullanmaktadır. Kurum söz konusu cetvellerin portföyler arasında eşdeğer risk kategorileri temini için faydalı olduğunun farkında olmakla birlikte, sermaye yükümlülüğü hesaplamaları

kalibrasyonun doğruluğuna bağlı olduğundan, her bir derecelendirme sisteminin münferiden doğru kalibrasyonu, bunların ortak bir ana derecelendirme not cetveline eşleştirilmesinden daha önemlidir.

84. Stratejik planlar, üst yönetim de dahil olmak üzere banka personelinin bankanın derecelendirme modellerini kavramasına yardımcı olacak kapsamlı eğitimler sağlamalıdır. Modellerin karmaşıklığının, bankalar tarafından modelleri işletmek için kullanılan içsel ve dışsal süreçlerin ve üretilen derecelerin nasıl kullanılması gerektiğinin iyi anlaşılması gereklidir. Bankaların dereceleri tayin ve risk parametrelerini tahmin etmede istatistiki modelleri kullanması durumunda, bu hususa özellikle daha fazla dikkat edilmelidir. Modellerin etkin kullanılması için bunların bankanın farklı faaliyet alanlarına etkisini dikkate alan bir stratejik plan bulunmalı ve bu plan önemli sayıda insan kaynağı ve bilgi sistemlerinin tahsisini sağlamalıdır.

4.1.3.3 Tecrübe Testi

85. İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 4 ve 5 uyarınca İDD yaklaşımlarına yasal kullanım izni verilmeden önce İDD yaklaşımlarının asgari şartlarına büyük ölçüde uyumlu olan derecelendirme sistemleri ile THK ve dönüştürme oranı tahminlerinin en az üç yıldır kullanılıyor olması gerekmektedir (tecrübe testi).
86. İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 4 ve 5 uyarınca şart koşulan tecrübe testinin, İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 2, (b) bendi uyarınca şart koşulan kullanım testinden daha sınırlı bir kapsamı vardır. Tecrübe testiyle, risk ölçüm ve yönetim amaçlarına ilişkin süreçler ve fonksiyonlar kastedilirken, kullanım testi ile daha fazla süreç ve fonksiyon kastedilmektedir. Tecrübe testi kapsamında derecelendirme sistemlerinin ve tahminlerin asgari şartlara büyük ölçüde uygun ve uyumlu olması yeterlidir. Tecrübe testinde, uygun ve homojen bir kullanımın sağlanabilmesi zaman aldığından, önceden kullanılıyor olma süresinin uzunluğu önemli görülmektedir.
87. Kurum yukarıda başlıklar halinde açıklanan kapsam, verilerin içsel amaçlar için kullanımı ve tecrübe testi konularında uygun bir sentez bekler. Kullanım testini oluşturan bu sentez, İDD yaklaşımının belirli bir alacak sınıfı için uygulanmasından önce gerçekleştirilmelidir. Bankaların doğası, ölçeği, karmaşıklığı ve spesifik faaliyetleri dikkate alındığında bu sentez gerçekleştirilirken, farklı yaklaşımlar uygulanabilir.

4.2. İÖY'e İlişkin Hususlar

4.2.1. Operasyonel Risk Yöntem ve Yaklaşımlarının Birlikte Kullanılması

88. Yönetmeliğin 28 inci maddesinin üçüncü fıkrası İleri Ölçüm Yaklaşımı'nın (İÖY) diğer basit yöntemlerle birlikte kullanılmasına imkan tanımaktadır. Yasal sermaye yükümlülüğü hesaplamasında farklı yöntem veya yaklaşımlarla hesaplanmış olan sermaye yükümlülüğü tutarlarının toplulaştırılmasında sorunlarla karşılaşılabilirdiğinden, burada uygulamaya yönelik açıklayıcı ifadeler yer verilmektedir. Yönetmelikte tutarlığın sağlanması amacıyla konsolide veya konsolide olmayan bazda yapılan hesaplamalar arasında bir ayırım yapılmamıştır.
89. Aşağıda kısmi kullanıma ilişkin tanımlar yapılmıştır:
- a) 'Konsolide bazda kısmi kullanım' ana ortaklık bankanın ve kontrol ettiği ortaklıkların veya bir finansal holding şirketi altındaki farklı banka/finansal kuruluş/faaliyet kollarının farklı operasyonel risk yaklaşımlarını eş zamanlı kullanması anlamına gelir.
 - b) 'Konsolide olmayan bazda kısmi kullanım' bankanın farklı faaliyet kolları için farklı operasyonel risk yaklaşımlarını eş zamanlı kullanması anlamına gelir.
90. 'Konsolide bazda kısmi kullanım'ın konusu, bankanın kontrol ettiği ortaklık/faaliyet kollarının kendi seviyelerinde belirli bir hesaplama metodu kullanmalarına izin verilir verilmeyeceği değil, konsolide operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamasında söz konusu

ortaklık/faaliyet kollarının sonuçlarını ana ortaklığın kullanmasına izin verilip verilmeyeceğidir.

91. Benzer şekilde, 'konsolide olmayan bazda kısmi kullanım'ın konusu, bir bankaya faaliyet kolu seviyesinde (örneğin, içsel bilgi amaçlı veya gelecekte daha karmaşık yaklaşımlara geçmeye hazırlık olarak) belirli bir hesaplama yöntemi kullanılmasına izin verilip verilmeyeceği değil, bankanın faaliyet kolu hesaplama sonuçlarını konsolide olmayan bazda operasyonel risk sermaye yükümlülüğü hesaplamasında kullanmasına izin verilip verilmeyeceğidir.
92. Yönetmeliğin 26 ncı maddesinde belirtilen standart yöntemde alternatif uygulama (ASY), SY'nin farklı bir biçimi olduğundan, SY için geçerli olan beraber kullanılabilme imkanı ASY için de geçerlidir.
93. Bankanın İÖY'ü konsolide ve/veya konsolide olmayan bazda kullanması durumunda, İÖY Tebliği, İkinci Bölüm'de yer alan şartlar ana ortaklık banka/faaliyet kolu/kontrol edilen ortaklıklar tarafından sağlanmalıdır. Bununla birlikte, önemsiz olarak nitelendirilebilecek faaliyet kolu veya ortaklığın söz konusu şartları sağlamaması bankanın gelişmiş yaklaşımı kullanmasına engel teşkil etmeyebilir. Bu durumlarda, banka gerekli kriterleri sağlamayan faaliyet kolu veya ortaklığın yasal sermaye yükümlülüğünü daha basit yöntemler ile hesaplayarak İÖY yaklaşımı ile hesaplanan yasal sermaye yükümlülüğü tutarına ilave etmelidir.

4.2.2. İÖY Geçiş Süreci

94. Operasyonel risk için geçerli olan geçiş süreci şartları (Yönetmelik, Madde 28), kredi riski geçiş sürecinden büyük ölçüde farklıdır. İÖY için gerekli şartlar Yönetmelik ve İÖY Tebliği'nde yer almaktadır. Yönetmeliğin 28 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca bankaların İÖY'ü kullanabilmeleri için izin başvurusunda bulunurken aşağıda yer alan iki şartı sağlaması gereklidir.
 - a) İÖY'ün uygulamaya geçiş tarihi itibarıyla, operasyonel risklerin önemli bir kısmı İleri Ölçüm Yaklaşımı kapsamında hesaplanıyor olmalıdır.
 - b) Kurumca uygun görülecek bir süre zarfında faaliyetlerin tamamına yakınına İleri Ölçüm Yaklaşımının uygulanacağı taahhüt edilmelidir.
95. Geçiş süreci politikası asgari olarak zaman çizelgesini ve geçiş süreci sıralamasını içermelidir.
 - a) Geçiş süreci planının net bir şekilde belirlenmiş bir zaman çizelgesine sahip olması gerekir. Belirlenen zaman çizelgesi İÖY uygulamalarının yersiz uzamasını önleyecek kadar kısa; ancak diğer yandan kurumsal yönetimin, verilerin, yöntemin ve çıktılarının kalitesini garanti edecek kadar uzun olmalıdır.
 - b) Geçiş süreci aşamalarının sıralaması banka tarafından belirlenecek (örneğin, daha riskli olan faaliyetlere öncelik verilmesi) ve geçiş süreci ön başvuru sırasında Kurumca müzakere edilecektir.
96. Başvuru, kabul edildiği takdirde, tam bir geçiş planını içerdiği için, geçiş süreci içerisinde yeni bir başvuru süreci başlatılmasına gerek yoktur. Ancak, İÖY'ye ilişkin geçiş sürecinde, İÖY kapsamına sokulan ilave faaliyetlerin ve operasyonel risklerin İÖY Tebliği'nde yer alan asgari şartları karşıladığı konusunda bankaların Kurum'u ikna etmesi beklenir. Asgari şartları sağlamak bankaların kendi sorumluluğunda olduğundan, geçiş süreci içerisinde ilave faaliyetler veya operasyonel riskler için İÖY'e geçilmeden önce bankalar, İÖY Tebliği'nde yer alan asgari şartlara ilişkin bir öz değerlendirme yapmalıdır. Kurum, bankanın geçiş sürecinde kaydettiği ilerlemeleri ve öz değerlendirme çalışmalarını yakından izleyecektir. Kurum, geçiş sürecinde her bir adımın uygulanmasından ve sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasından önce asgari şartların karşılandığından emin olmak için ilave taleplerde bulunabilir. Bankalar Kurum onayını

almadan kademeli olarak geçtikleri modellerin sonuçlarını yasal sermaye yükümlülüğü hesaplamalarına yansıtılmamalıdır.

97. Bankalar kısmi kullanımın tutarlılığını ve geçiş süreci planının önem, önemlilik ve zamana ilişkin hususlarını zamanında ve uygun bir şekilde izlemeyi sağlayan sistem ve prosedürlere sahip olmalıdır.
98. Bankalar, bankanın başlangıçtaki kısmi kullanımını veya geçiş süreci planını önemli ölçüde etkileyebilecek olağan veya istisnai herhangi bir organizasyonel ortam veya faaliyet değişiminde (örneğin, büyük bir devralma veya ayrılık ya da pay sahiplerinde, yönetimde veya organizasyonda büyük bir değişimin gerçekleşmesi) Kurum'u derhal bilgilendirmelidir. Bankalar geçiş süreci planında yapılması gereken değişiklikleri Kurum ile müzakere etmelidir.
99. Bir birleşme veya satın alma, bankanın kısmi kullanımını ve geçiş süreci politikalarının değişmesini gerektirebilecek önemli bir olay olarak değerlendirilir. Birleşme veya satın alma durumları ikiye ayrılabilir: Birincisi, İÖY kullanan bir bankanın İÖY kullanmayan bankayı devralması ve ikincisi, İÖY kullanmayan bir bankanın İÖY kullanan bir bankayı devralması. İlk durumda, İÖY kullanan bankadan yeni bir kısmi kullanım ve geçiş süreci politikasıyla beraber yeni bir başvuruda bulunması veya bütün bankayı (satın alınan bankayla beraber bir bütün olarak) İÖY Tebliği'ne uygun hale getirecek bir plan sunması istenebilir. İkinci durum ise, devralan bankanın İÖY izni olmadığı ve banka bazı şartları karşılayamayabileceği için daha zorlu bir süreçtir. Bu durumda, devralan bankadan yeni bir başvuru yapılması istenir.

4.2.3. İÖY Kullanım Testi

100. İÖY Tebliği, Madde 5, Fıkra 1, (a) bendi uyarınca bankanın operasyonel risk ölçüm sistemi günlük risk yönetimi süreçlerine entegre olmalıdır (kullanım testi). Kullanım testi, İÖY Tebliği'nde İDD yaklaşımının aksine İÖY için detaylandırılmamıştır.
101. Bankanın operasyonel risk ölçüm sistemi belirli temel unsurlar içermelidir. Bu unsurlar içsel verilerin, dışsal verilerin, senaryo analizlerinin, faaliyet ortamına ve iç kontrol sistemine ilişkin değerlendirme ölçütlerinin kullanımını kapsar (İÖY Tebliği, Madde 6, Fıkra 2, (b) bendi).
102. Aşağıda bankaların kullanım testine yönelik asgari olarak göz önünde bulundurması gereken dört temel ilkenin bir çerçevesi açıklanmaktadır. Her bir ilke altında alınabilecek aksiyonların örnekleri sunulmuştur. Örnekler ilkelere uyum için yol gösterici olmakla beraber, bağlayıcı ve kapsayıcı değildir.

İlke 1: İÖY'ün kullanımı ve amacı yasal sermaye hesaplaması ile sınırlı olmamalıdır.

Örnekler:

- a) Risk ölçüm sisteminin, organizasyon yapısındaki farklı faaliyet kollarından kaynaklanan operasyonel risklerin yönetilmesi için kullanıldığının gösterilmesi.
- b) Risk ölçüm sisteminden elde edilen girdilerin, tahminlerin, öngörülerin veya çıktıların stratejik düzeyde karar alınırken kullanıldığının gösterilmesi.

İlke 2: İÖY, bankanın risk yönetim teknikleri ve çözümlerinden kazandığı tecrübe ile paralel olarak geliştirilmelidir.

Örnekler:

- a) Bankanın risk ölçüm sisteminin girdilerinin yapı ve dengesinin, faaliyetlerinin yapısını tam olarak yansıttığının temin edildiğinin gösterilmesi.
- b) Risk ölçüm sisteminin hassas ve güçlü hale getirildiğinin gösterilmesi.

İlke 3: İÖY banka içerisindeki operasyonel risk yönetimini desteklemeli ve güçlendirmelidir.

Örnekler:

- a) Süreçlerin ve kontrollerin geliştirilmesine yönelik kararlar alındığının gösterilmesi.
- b) Banka içerisinde operasyonel risk yönetimi amaç ve faaliyetlerine yönelik bilgilendirme yapıldığının gösterilmesi.

İlke 4: İÖY'ün kullanımı operasyonel riskin yönetiminde ve kontrolünde bankaya fayda sağlamalıdır.

Örnekler:

- a) Üst düzey yönetimin risk ölçüm sisteminden alınan bilgiler doğrultusunda eyleme geçtiğinin gösterilmesi.
- b) İÖY kullanımının; şeffaflığı, risk duyarlılığını ve operasyonel risk yönetim uzmanlığını artırdığının ve organizasyon içinde operasyonel risk yönetimini geliştirdiğinin gösterilmesi.

Modellerin Onaylanmasına İlişkin Uygulama Çerçevesi

Adım 1 – Ön Başvuru Süreci

Aşamalar	Kurumun göz önünde bulunduracağı hususlar
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bankanın amaçlarının kapsam ve yapısının anlaşılması 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ İçsel model yaklaşımı uygulama niyeti bankayla müzakere edilir. ▪ Banka önerilerinin aşağıdaki hususlar dahil bir ön değerlendirmesi yapılır. <ul style="list-style-type: none"> ○ Bankanın genel olarak hazır olup olmadığı. ○ İçsel dokümantasyonun tamlığı. ○ Bankanın öz değerlendirmesi. ○ Geçiş planının uygunluğu. ○ Mevzuattaki asgari şartlara uyumluluk. ○ Kullanım testi.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Denetimle ilgili eylem planı hazırlanması 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Resmi başvuru yapılması uygun görüldüğü takdirde Kurumca uygun bir taslak denetim planı hazırlanır. ▪ Taslak denetim planı aşağıdaki hususları içerir. <ul style="list-style-type: none"> ○ Önem arz eden modeller ve önerilen geçiş planları. ○ İş yükünün modellerin önemliliğiyle orantılı olarak dağılımı. ○ Öncelikli hususların belirlenmesi. ○ Zaman çizelgesi. ○ Başvurunun tamlığı ve doğruluğunun değerlendirilmesi için standartların belirlenmesi. ○ Başvuruyu karara bağlamak için standartlar. ▪ Denetim planının bankayı ilgilendiren kısımları varsa bankaya iletilir.

Adım 2 – Resmi başvuru

Aşamalar	Kurumun göz önünde bulunduracağı hususlar
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Resmi başvurunun sunulması ve başvuru belgelerinin tamlığının kontrolü 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eğer başvuru açık bir şekilde tamamlanmamış ise bu derhal tespit edilir (örneğin, önem arz eden bir bilginin eksikliği). Bu durumda bankaya başvurunun eksik olduğu ve ne gibi bilgilerin sunulması gerektiği bildirilir. ▪ Başvuru belgelerinin tamlığı değerlendirilerek, değerlendirmenin nihai sonuçları bankaya bildirilir. <ul style="list-style-type: none"> ○ Eğer başvuru eksik bulunursa, başvurunun eksik olduğu, eksikliğin nedeni ve ne gibi bilgilerin banka tarafından sunulması gerektiği bankaya bildirilir. ○ Eğer başvuru eksiksiz bulunursa, Kurum inceleme süreci başlar.

Adım 3 – Model değerlendirme

Aşamalar	Kurumun göz önünde bulunduracağı hususlar
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Değerlendirme 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Değerlendirme iki fazdan oluşur. Her iki fazda aşağıda yer alan konular değerlendirilir. <ul style="list-style-type: none"> ○ Modeller, yönetim kurulu ve üst yönetimin rolü ve risk yönetimi fonksiyonları değerlendirilir. ○ Asgari şartlara uyumluluk değerlendirilir. ○ Kullanım testine uygunluk değerlendirilir. ○ Öz değerlendirme değerlendirilir. ○ Eğer varsa, geçiş planı değerlendirilir. ○ Dokümantasyonun yeterliliği değerlendirilir. ▪ Birinci faz, uzaktan gözetim şeklinde ikinci fazdan daha az detaylı uygulanır ve birinci faz sonucunda ikinci faza ilişkin Kurum denetim planı kesinleştirilir. ▪ İkinci fazda Kurum denetim planı dahil ilgili mevzuatta yer alan hususlar açısından hem yerinde denetim hem de uzaktan gözetim gerçekleştirilir.

Adım 4 – Karar

Aşamalar	Kurumun göz önünde bulunduracağı hususlar
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kararın verilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karar ve varsa karara ilişkin şartlar belirlenir. ▪ Geçiş sürecinin nasıl ele alınacağı karara bağlanır. ▪ Kararın uygulanmasında izlenecek zaman çizelgesi belirlenir.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kararın bildirilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karar dokümanı hazırlanır ve bankaya bildirilir.

Adım 5 – Uygulama

Aşamalar	Kurumun göz önünde bulunduracağı hususlar
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kararın uygulanması 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Karar mevzuata uygun bir şekilde uygun görülen tarihte başlamak üzere uygulanır.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Planlama, değerlendirme ve raporlama 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Geçiş süreci kapsamında Adım 3'teki prosedürler tekrarlanır.

Adım 6 – Düzenli gözden geçirme

- Kullanılan modellerin uygunluğunun devam edip etmediği Kurum içsel değerlendirme süreci kapsamında düzenli olarak gözden geçirilecektir.

Modellere İlişkin Genel Açıklamalar

İDD yaklaşımlarının kullanımı için yapılacak izin başvurusunda sunulacak dokümantasyon özeti, her bir model için asgari olarak aşağıda belirtilen hususları içermelidir. Aşağıda yer alan bilgilerin, her bir model için en fazla 10 sayfa olması ve istenen her bir bilginin mümkün olduğu ölçüde tek cümleden oluşması beklenmektedir. Format olarak, yazı büyüklüğü 12 punto ve satır aralığı 1,25 olarak seçilecektir.

1. Kullanım:

- Modelin adı/kodu.
- Çıktılarının hangi risk parametreleri olduğu (TO, THK ve Dönüştürme Oranı).
- Kullanıldığı faaliyet birimleri (modelin kullanıldığı banka, kontrol edilen ortaklık ve ülke bilgisi dahil).
- Modelin geliştirilmeye ve uygulanmaya başlandığı önemli tarihleri gösteren özet geçmiş. Bu geçmiş, kullanım testi kapsamında **Ek:5**'te açıklanan Kategori 1'e ilişkin tüm şartların karşılandığı tarihi de içermelidir.
- Aşağıdakileri hususları içerecek şekilde modelin kullanıldığı kredi portföylerinin açık tanımı.
 - Portföyün adı/kodu.
 - Faaliyet birimi.
 - Portföy kategorisi ve/veya portföy alt kategorisi (İDD Tebliği, Madde 6'da belirtilen risk sınıfı ve perakende alacaklar için İDD Tebliği, Ek-1, Birinci Bölüm, Fıkra 10-15 arasında belirtilen alt portföyler).
 - Portföye ilişkin kredi riski yaklaşımı (Temel veya Gelişmiş İDD yaklaşımı).
 - Aşağıdakileri de içerecek şekilde portföye ilişkin önemlilik ölçütleri.
 - Önemlilik ölçümü için yapılan hesaplamalar (tutar, risk ağırlıklı varlık tutarı vb.)
 - Model tarafından kapsanan alacakların sayısı (borçlular/işlemler) ve türü (ürünler, müşteriler vb.).
 - Portföy kapsamında yer alan ve İDD Tebliği, Madde 9 uyarınca muaf tutulan alacakların detayları.
 - Portföy için kullanılan kredi riski azaltım tekniklerinin kullanımı (örneğin; teminat, kredi türevleri, menkul kıymetleştirme pozisyonları) ve bunun sermaye üzerindeki etkisi.
 - Portföyün düşük temerrüt oranlı portföy olması durumunda, bunun sebepleri.
- Derecelendirme sisteminde nota müdahaleye (override) ne kadar izin verildiği.
- Üretilen derecelendirme notlarının nota müdahale ile bir veya daha fazla derece değiştirildiği durumların tarihsel gelişimi ve sıklığı. Nota müdahalenin kullanılma sebeplerine ilişkin yapılan analizin özet sonuçları.
- Bankanın derecelendirme sisteminin önemliliğine ilişkin bakışı ve bunun gerekçesi (bankanın içsel standartlarına ilişkin atıflar yapılmalıdır).
- Temerrüt geçmişi (temerrüt sayısı ve dönemini belirtecek şekilde).
- Eğer model başka bir modelin yerine kullanılmaya başlanmışsa, önceki modele ilişkin bilgi.

2. Metodoloji

- Kullanılan temerrüt ve kayıp tanımları.
- Metodolojinin türü (istatistiksel, analitik, uzman görüşü, hibrit vb.).
- Derecelendirme sistemi geliştirilirken kullanılan temel derecelendirme mantığı (örneğin, noktasal zaman / döngüsel zaman) ve gerekçesi.
- Derecelendirme sisteminin ürettiği çıktıların dayandığı kriterler ve bunların önemliliği.
- Derecelendirme sistemi tarafından kullanılan derecelendirme notları (sayısı ve tanımları).
- Metodolojiye ilişkin kısa ve teknik özet (maksimum bir paragraf).
- Derecelendirme sistemi bünyesinde kullanılan içsel modellerin listesi ve görece önemlilikleri.
- Derecelendirme sistemi bünyesinde kullanılan dışsal modellerin listesi ve görece önemlilikleri.
- Metodolojinin daha alt kırılımlarını içerecek şekilde metodolojinin açıklaması ve tahminlerin nasıl yapıldığının detayı.
- (Yapılmışsa) Ekonomik gerileme dönemlerinin sermaye üzerindeki dalgalanma etkisini sınırlayacak şekilde tahminlerin nasıl ayarlandığı.
- Tahminlerin kredi riski azaltım tekniklerinin etkisini yansıtmak için nasıl ayarlandığı.
- Derecelendirme sisteminde ihtiyatlılığın ne derecede uygulandığı, bunun nasıl yapıldığı ve gerekçesi.

3. Veriler

- Tahmin için kullanılan veri setinin aşağıdakileri içerecek şekilde açıklanması.
 - Genel açıklamalar ve veri kaynakları.
 - Veri setinin kalitesi ve kaliteyi artırmak için yapılan faaliyetler.
 - Başlangıç tarihleri ve varsa bitiş tarihleri (veri setinin dönemi).
 - Dışsal veri kullanılıp kullanılmadığına ilişkin açıklama, eğer kullanılıyorsa kaynakları.
 - Dışsal veri kullanılıyorsa, kullanılan dışsal verilerin içsel verilere oranı.

4. Model Geliştirme

- Derecelendirme sisteminin geliştirilme sürecine ilişkin açıklamalar.
- Derecelendirme sisteminin geliştirilme süreci içerisinde yaşanan zorluklar.

5. Validasyon

- Derecelendirme sisteminin validasyonuna ilişkin kısa geçmiş.
- Derecelendirme sisteminin validasyonuna ilişkin önemli tarihlerin geçmişi. Bu geçmiş; ilgili tarih, imza bilgileri (kişi ve pozisyonu) ve olayın açıklamasını içermelidir.
- Her bir derecelendirme notu içerisinde yer alan borçlu veya işlem sayıları. Bu bilgiler, ilgili kırılımlara (örneğin; coğrafi bölge, sektör, ürün grubu vb.) da bölünmelidir.
- Aşağıdakileri içerecek şekilde; derecelendirme sisteminin en son validasyonuna ilişkin kısa özet. Aşağıda yer alan bilgiler için içsel standartlara göre başarı veya başarısızlık durumları da açıklanmalıdır.

- Derecelendirme sisteminin validasyon süreci içerisinde yaşanan zorluklar.
- Girdilerin doğruluğunu sağlamak için yapılan çalışmaların sonuçları ve detayları.
- Ayırıştırma gücü testlerinin sonuçları.
- Karşılaştırma testlerinin sonuçları.
- Kalibrasyon testlerinin sonuçları.
- İstikrarlılık testlerinin sonuçları.
- Uygunluk testlerinin (nitel validasyon kapsamındaki) sonuçları.
- Derecelendirme sistemine ilişkin verilen uzman görüşlerinin detayı ve bunların uygulanıp uygulanmama nedenleri.
- Genel sonuç ve varsa verilen tavsiyeler.
- Geçiş süreci içerisinde izin başvurusu yapılacak bir modelin validasyonu henüz yapılmamışsa, bunun açıkça belirtilmesi, şimdiye kadar bu kapsamda yapılan çalışmalar ve gelecekte yapılacak faaliyetler ve zamanının açıklanması.
- Derecelendirme sisteminin etkin bir şekilde çalışmadığı durumlar.

6. Genel

- Sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında kullanılan derece ve risk parametreleri tahminleri ile içsel olarak kullanılan sonuç parametreleri arasındaki farkların kısa açıklaması.
- Diğer modellerle olan benzerlik ve farklılıkların açıklanması (örneğin; aynı portföy için uygulanan fakat farklı bir risk parametresi üreten model, aynı metodolojiyi kullanan fakat farklı verilerle kalibrasyonu yapılmış model veya aynı veri setiyle kalibrasyonu yapılmış model vb.)
- Başvuruda bulunan bankanın derecelendirme sistemini önemli olarak görüp görmediği ve gerekçesi.

Kontrol Çevresi

İDD yaklaşımlarının kullanımı için yapılacak izin başvurusunda sunulacak dokümantasyon, kontrol çevresi için asgari olarak aşağıda belirtilen hususları içermelidir. Kontrol çevresi değerlendirilirken denetim zaafiyetlerinin fark edildiği yerlerin öne çıkarılmasının sağlanması ve bu yerlerin nasıl belirlendiğinin gösterilmesi gerekmektedir. Format olarak, yazı büyüklüğü 12 punto ve satır aralığı 1,25 olarak seçilecektir.

1. Kurumsal Yönetim

1.1. Banka ve Kontrol Edilen Ortaklıklara İlişkin Organizasyon (maksimum 3 sayfa ve organizasyon şemaları)

- Banka ve kontrol edilen ortaklıkların hukuki yapısı ile ilgili genel açıklamalar.
- Banka ve kontrol edilen ortaklıklara ilişkin yönetim amaçlı oluşturulmuş komiteler ile ilgili genel açıklamalar.
- Banka ve kontrol edilen ortaklıklara ilişkin organizasyon şemaları.

1.2. Kurumsal Yönetime İlişkin Genel Bilgiler (maksimum 4 sayfa)

- Konsolide ve konsolide olmayan bazda başvuru yapan bankanın kredi riskinin içsel yönetimi ile ilgili aşağıda yer alan genel açıklamalar:
 - Yönetim kurulunun denetim fonksiyonu ile ilgili rolü ve sorumlulukları.
 - Yönetim kurulunun yönetim fonksiyonu ile ilgili rolü ve sorumlulukları.
 - Kurumsal yönetim amaçlı oluşturulmuş komitelerin fonksiyonları.
 - Kredi riski kontrol biriminin rolü.
 - İç denetimin rolü.
 - Kurumsal yönetim kapsamında dışarıdan alınan danışmanlık hizmetleri.
 - Kredi tahsis personelinin rolü.
 - Derecelendirme sistemlerinde rol alan tüm birimler arasındaki ilişkiler.
 - Yönetim kurulu, yönetim kurulunca tayin edilmiş komite ve üst düzey yönetimin derecelendirme ve tahmin süreçleri ile ilgili onayı.
- Yönetim kuruluna, yönetim kurulunca tayin edilmiş komitelere ve üst düzey yönetime yapılan kredi riski raporlamaların detayları ile bu raporlamaların ve bu raporlamaların üretildiği derecelendirme sistemlerinin yönetim kararlarında dikkate alınma seviyesi.
- Yönetim kuruluna, yönetim kurulunca tayin edilmiş komitelere ve üst düzey yönetime derecelendirme sisteminin işleyişi ve bu işleyişi etkileyen önemli değişiklikler ile ilgili yapılan raporlamaların detayları.
- Kullanılacak olan içsel yaklaşıma geçilmesinin gerekçesi.

2. Kullanım Testi

2.1. Derece veya Havuzlara Tahsis Süreci (maksimum 3 sayfa)

- Derece veya havuzlara tahsise ilişkin sürecin açıklanması.
- Gerekli bağımsızlığı sağlayan ve çıkar çatışmalarını engelleyen kontrollerin açıklanması. (Model kullanıcılarının modeli manipüle etmelerini engellemek amacıyla veri giriş kayıtlarının (log kayıtları) tutulması gibi)

- Tahsislere ilişkin yapılan yıllık güncellemeler ile önemli bilgiler elde edildiği durumlarda yapılan güncellemeler hakkında genel açıklamalar yapılması.

2.2. Kapsam (maksimum 15 sayfa)

- Bankanın faaliyetlerinde, farklı derecelendirme sistemleri ve bu sistemlerle ilişkili sistem ve süreçlerin nasıl kullanıldığına ilişkin özet açıklamalar ve bu faaliyetlerin her birinin derecelendirmelere ve risk parametrelerine ne ölçüde dayandığına ilişkin açıklamalar. Bu açıklamalarda, her faaliyet için İDD parametrelerinin nasıl temel bir rol oynadığı kısaca ifade edilmelidir. Her bir kullanım şeklinin hangi faaliyet kolları ve alanlarında ne kadar süredir yapıldığı belirtilmelidir. Tüm kullanım şekilleri özellikle **Ek:5**'te bahsedilen faaliyet alanı ve süreç başlıkları altında detaylı olarak açıklanmalıdır.
- İDD tahminlerinin kullanımının **Ek:5**'te yer alan Risk Yönetimi/Karar Alma Süreçleri ve Kredi Onaylama Süreçleri ile İçsel Sermaye Tahsisi ve Kurumsal Yönetim alanlarına olan katkısının özeti.
- Derecelendirme notlarının **Ek:5**'te yer alan faaliyetler ile farklı faaliyet kolları ve/veya kontrol edilen ortaklıklar bazında kullanılması esnasında, bu notlarda yapılan değişiklik ve modifikasyonlara ilişkin açıklamalar.
- Farklı içsel amaçlar için derecelendirme notlarının hesaplanmasında kullanılan verideki farklılıklar.
- Sermaye yükümlülüğünün hesaplanmasında kullanılan derece ve risk parametreleri tahminleri ile içsel olarak kullanılan sonuç parametreleri arasındaki farklar.
- Derecelendirme sistemlerinde yapılması planlanan değişiklikler.
- Yönetim kurulu dahil ilgili personelin aldığı eğitimler.

2.3. Verilerin İçsel Amaçlar İçin Kullanımı (maksimum 3 sayfa)

- Farklı derecelendirme notları veya İDD kapsamında olmayan verinin içsel amaçlar için kullanıldığı alanlar.
 - Farklı kullanım alanları ve bu kullanımların gerekçeleri.
 - Farklı kullanım alanlarının gerekçesi olan, denetim yapmaya imkan sağlayacak tüm kayıtların saklanması ve ilgili personelin eğitilmesini öngören içsel politikalar.
 - Yasal sermaye yükümlülüğü hesaplamalarına ihtiyatlılığın nasıl dahil edildiği.

2.4. Tecrübe Testi (maksimum 2 sayfa)

- İDD Tebliği, Madde 4, Fıkra 4 ve 5 uyarınca tecrübe testine ilişkin şartların nasıl yerine getirildiğinin açıklanması.

2.5. Alacakların İDD Tebliği'nde Yer Alan Risk Sınıflarına Tahsisi (maksimum 3 sayfa)

- Alacakların risk sınıflarına tahsisinin nasıl yapıldığı ve bu tahsisin zaman içerisindeki tutarlılığının nasıl sağlandığının açıklanması.
- Alacakların ilgili oldukları modellere tahsisinin nasıl yapıldığının açıklanması.
- Müşteri risk gruplarının nasıl ele alındığının açıklanması.

3. Kredi Riski Kontrol Birimi (KRKB) (maksimum 15 sayfa)

- KRKB'ye ilişkin bilgiler aşağıdakileri de içerecek şekilde açıklanmalıdır.
 - KRKB faaliyetlerini yerine getirmekle sorumlu personele ilişkin bilgiler ile bu birimin organizasyon yapısı içerisindeki yeri.
 - KRKB'nin görev ve sorumlulukları.
 - KRKB'nin raporlama yaptığı kişiler/birimler.
 - KRKB'nin faaliyetlerini yürütürken üçüncü taraflardan alınan hizmetler.
 - KRKB'nin bağımsızlığının nasıl sürdürüldüğü.
 - KRKB tarafından gerçekleştirilen çeşitli görevlerin birbirinden bağımsızlığının nasıl sağlandığı.
 - KRKB'nin model geliştirme süreçlerinde oynadığı rol.
 - KRKB'nin validasyon süreçlerinde oynadığı rol.
 - KRKB personelinin yetkinliklerinin nasıl sürdürüldüğü.
 - KRKB'nin bankanın ölçeği ve faaliyetlerinin karmaşıklığı açısından yeterliliği.

4. Modellerin Geliştirilmesi (maksimum 15 sayfa)

- Model geliştirme sürecine ilişkin olarak genel bilgiler ile aşağıdaki bilgiler açıklanmalıdır.
 - Modelin geliştirilme sürecindeki önemli adımlar.
 - Her adım için raporlama, yetkilendirme ve denetim yapmaya imkan sağlayan kayıtlara ilişkin politikalar.
 - Üçüncü taraflardan sağlanan hizmetler.
 - İhtiyatlılığın tahminlere nerede ve nasıl dahil edildiği.
 - Derecelendirme sistemlerinin yazılı hale getirilmesine ilişkin politika.
 - Kredi verme işlemleri, verinin bulunurluğu, temerrüt tecrübesi vb. hususlarda meydana gelen değişikliklerin modelin oluşturulma sürecine nasıl yansıtıldığı.
 - Dönemsellik etkilerinin nasıl belirlendiği ve analiz edildiğine ilişkin özet.
 - Validasyonda model geliştirme sürecinin nasıl ele alındığı.
- Model geliştirme sürecinden sorumlu personele ilişkin bilgiler.
- Model geliştirme sürecinden sorumlu personelin diğer sorumlulukları.
- Çıkar çatışmalarının nasıl engellendiği.
- Model geliştirme için tahsis edilen kaynakların yeterliliğine ilişkin değerlendirme.
- Model geliştirme süreci içerisinde yaşanan zorluklar.
- Bir modelin ilk versiyonu ile ileriki dönemlerdeki versiyonları arasındaki farklar.

5. Modellerin Validasyonu (maksimum 20 sayfa)

- Periyodik validasyona ilişkin olarak genel bilgiler ile aşağıdaki bilgiler açıklanmalıdır.
 - Validasyon sürecinde yer alan personel ile bu personelin rol, sorumluluk ve yetkinliği.
 - Validasyonun kapsamı.
 - Validasyon ile model geliştirme süreci arasındaki ilişki.
 - Validasyon sürecinin bağımsızlığının nasıl sağlandığı ve çıkar çatışmalarının nasıl önlendiği.
 - Validasyonun ve modellerin onaylanmasında yer alan önemli adımlar.

- Her adım için raporlama, yetkilendirme ve denetim yapmaya imkân sağlayan kayıtların tutulmasına ilişkin politikalar.
- Validasyona ilişkin muhtelif işlemlerin yapılma sıklığı.
- Model çıktılarını oluşturan girdilerin uygunluğunun nasıl sağlandığı (borçlu veya işlemin özellikleri).
- Üçüncü taraflardan sağlanan hizmetler.
- Bağımsız üçüncü taraflarca yapılan validasyonlar.
- Dışsal veri kaynakları ile yapılan karşılaştırmalar.
- Derecelendirme sisteminin validasyon süreci içerisinde yaşanan zorluklar ve edinilen bilgi birikiminin nasıl ele alınıp değerlendirildiği.
- Düşük temerrüt oranlı portföylere yönelik özel politikalar.
- Ayırıştırma gücünü ve kalibrasyonu da kapsayacak şekilde performansın izlenmesine yönelik politikalar. Bu politikalarda, düşük temerrüt oranlı portföyler ve/ya üçüncü taraflarca üretilen modeller hakkında ayrıntılı bilgiler de açıkça belirtilmelidir.
- Testleri ve asgari eşik değerleri de içeren nicel validasyona ilişkin politikalar.
- Gerçekleşen TO, THK, dönüştürme oranı ve beklenen kayıplar ile tahminler arasındaki sapmaların bu tahminlerin geçerliliğinin sorgulanmasını gerektirecek derecede önemli olduğu durumların değerlendirilmesine yönelik belirlenmiş içsel standartlar.
- Tahminlerin doğruluğu hakkında yapılan genel değerlendirme testleri.
- Model zayıflıklarının nasıl tespit edildiği ve ele alındığı.
- Tahminlerin geçmişe dönük uzun bir dönemi yansıtmasının nasıl sağlandığı.
- Derecelendirme sistemleri veya kredi standartlarındaki değişikliklere ilişkin politikalar.
- Yasal sermaye yükümlülüğü hesaplanmasında kullanılan tahminlerde ihtiyatlılığın nasıl sağlandığına ilişkin politikalar.
- İçsel modelleme sürecinin bütün unsurlarının periyodik ve bağımsız gözden geçirilmesi amacıyla oluşturulan yönetim sistemleri.
- Validasyon sürecinde zaman içerisinde yapılan değişiklikler veya yaşanan tutarsızlıklar.
- Notuna müdahale edilen alacakların performansının analizi dahil nota müdahalenin kullanımının nasıl izlendiği.
- Yönetim kurulunun, derecelendirme sistemlerinin amaçlarına uygun olduğunu nasıl temin ettiği.
- Validasyon süreçleri ve çıktılarına ilişkin yaşanan zorluklar.
- Bir modelin başlangıçtaki validasyonu ile daha sonraki periyodik validasyonlar arasındaki yönetsel farklar.

6. Veriye İlişkin Süreçler (maksimum 10 sayfa)

- Veri toplama ve veri sürekliliğine ilişkin politikalar. Özellikle, İDD Tebliği, Ek-2, Fıkra 21 ilâ 25 arasında belirtilen şartların nasıl sağlandığı.
- Aşağıdakileri de içerecek şekilde modele dâhil edilen verilerin doğruluğunun, bütünlüğünün ve uygunluğunun değerlendirmesini içeren veri inceleme süreci.
 - Eksik verinin nasıl ele alındığı.
 - Dışsal veya ortak veri havuzlarından elde edilen verinin nasıl ele alındığı ve bu veriler kullanılırken yapılan kontroller.

- Mevcut ve öngörülen koşullara uyumluluğun sağlanması amacıyla geçmiş dönem verisi (örneğin, farklı kredi standartlarının uygulandığı dönemlere ait veri) ile ekonomik döngünün farklı kısımlarından temin edilen verinin nasıl ele alındığı ve buna ilişkin olarak tahminlerde yapılan ayarlamalar.
- Bankanın mevcut portföyleri ile bu portföylere ilişkin kullanılan veri setlerinin karşılaştırılabilirliğinin nasıl sağlandığı.
- Yeni veri veya bilgi elde edilmesi ile kredi verme ve tahsilât uygulamalarının değişmesi durumlarının ele alınmasına ilişkin politikalar.
- Kullanılan temerrüt tanımı ve verinin temerrüt tanımına uyumluluğunun nasıl sağlandığı.
- Model geliştirmede kullanılan verinin ilgili portföyü temsil etmesinin nasıl sağlandığı.
- Veri setlerinin; alacak sayısı ve veri döneminin, tahminlerin doğru ve sağlam olmasını sağlayacak şekilde yeterli olduğunun temini amacıyla, nasıl test edildiği.
- Devralınan alacaklarla ilgili verinin nasıl temin edildiği ve kullanıldığı.
- Veri inceleme süreçlerinin tahminler ve sermaye yükümlülüğü üzerindeki etkisi.
- Dışsal veya ortak veri havuzlarından elde edilen verinin kullanımına ilişkin politikalar.
- Veri yönetimini destekleyen bilgi sistemleri alt yapısının verinin toplanması ve saklanması ile içsel ve yasal amaçlar için toplulaştırılması süreçlerini gösteren bir diyagramı içerecek şekilde açıklanması.
- Veri kalitesi hakkında iç denetim biriminin yaptığı gözden geçirme.
- Risk verisi ile muhasebe verisi arasında tutarlılığın nasıl sağlandığı.
- Veri setleri üzerinde yapılan değişiklikler.
- Veri politikaları ile ilişkili dokümantasyon politikası.

7. Kredi Riski Azaltım Teknikleri (maksimum 4 sayfa)

- Kredi riski azaltım tekniklerinin (teminatlar, kredi türevleri, menkul kıymetleştirme vb.) kullanımı ve kapsamının genel anlatımı.
- Garantilerin, kredi türevlerinin ve diğer kredi riski azaltım tekniklerinin tahminler üzerindeki etkilerini değerlendirmede kullanılan genel kriterler (devralınan alacaklar dahil).

8. Devralınan Alacaklar (maksimum 3 sayfa)

- Devralınan alacaklarla ilgili politikaların aşağıdakileri de içerecek şekilde genel olarak anlatımı.
 - Kullanımı ve kullanım kapsamı.
 - Hukuki geçerliliğin nasıl sağlandığı.
 - Devralınan alacakların kalitesinin nasıl izlendiği.
 - Kalitedeki bozulmaların nasıl ele alındığı.
 - İçsel politikalar ile uyumun nasıl temin edildiği.

9. Sermaye Yeterliliğinin Değerlendirilmesinde Kullanılan Stres Testleri (maksimum 10 sayfa)

- Stres testlerine ilişkin yaklaşımın genel olarak anlatımı.
- Yapılmış olan stres testlerinin sonuçlarına ilişkin değerlendirme.
- Stres testi sonuçlarının üst yönetime hangi sıklıkta raporlandığı.
- Stres testi sonuçlarının üst yönetim tarafından nasıl kullanıldığı.

10. Sistem, Süreç ve Sorumluluklar (maksimum 15 sayfa)

- Aşağıdakileri içerecek şekilde İDD yaklaşımının uygulanmasını destekleyen alt yapı.
 - Bilgi sistemleri.
 - Manüel sistemler.
 - Personel.
 - Borçlu ve derece bazında işlem tutarları, alacak tutarları ve taahhüt edilmiş limitlerin kullanılan kısımları ve bunlarda meydana gelen değişimlerin izlenmesi ile üst düzey yönetime yapılan risk raporlaması.
 - Farklı sistemler altında yer alan aynı risk grubuna dahil müşterilerin nasıl toplulaştırıldığı ve aynı risk grubunda yer alan temerrüde düşmüş müşterilerin nasıl izlendiği.
 - Kullanıcı kabul programlarını da içeren eğitim programları.
 - Sistemlere ilişkin organizasyonel yapı.
 - İş sürekliliği.
 - Diğer ilgili alanlar.
- İç denetim birimince bu alanlara ilişkin yapılan tespitler.
- Çeşitli sistemlerin birbiriyle olan ilişkilerinin genel görünümünü sunan sistem mimarisi diyagramları.

11. İç Denetim (maksimum 10 sayfa)

- İç denetim birimine ilişkin özet bilgi.
- İç denetim biriminin aşağıdakileri içerecek şekilde süreklilik arz eden faaliyetleri ve derecelendirme sistemlerini gözden geçirme sıklığı.
 - TO, THK, beklenen kayıp ve dönüştürme oranı tahminleri.
 - Derecelendirme sistemlerinin işleyişi.
 - Derecelendirme sistemlerinin uygulanması (örneğin, bilgi sistemleri ve manuel sistemler).
 - Kredi riski kontrol biriminin faaliyetleri.
 - İDD Tebliği'nde belirtilen asgari şartlar.
 - İç denetim birimi incelemelerinin banka ve kontrol edilen ortaklıkları nasıl kapsadığı ve önemlilik kavramının her bir ortaklığa nasıl uygulandığı.
- Üçüncü taraflarca geliştirilen modellerin kullanılması durumunda, bunların nasıl denetlendiği.
- İç denetimin, üçüncü taraflardan alınan hizmetlerin kullanımına ve bu hizmetlerin bağımsızlığına ilişkin değerlendirmesi.
- İç denetim biriminin ileriye dönük planlanan çalışmaları.
- İç denetim biriminin İDD yaklaşımı uygulamasına yönelik yaptığı incelemelerin listesi (bu listede inceleme tarihleri de belirtilmelidir) ile bu incelemelere ilişkin tespitlerin özeti.
- İç denetim biriminin yıllık denetimi kapsamında hâlihazırda yürüttüğü çalışmalar.

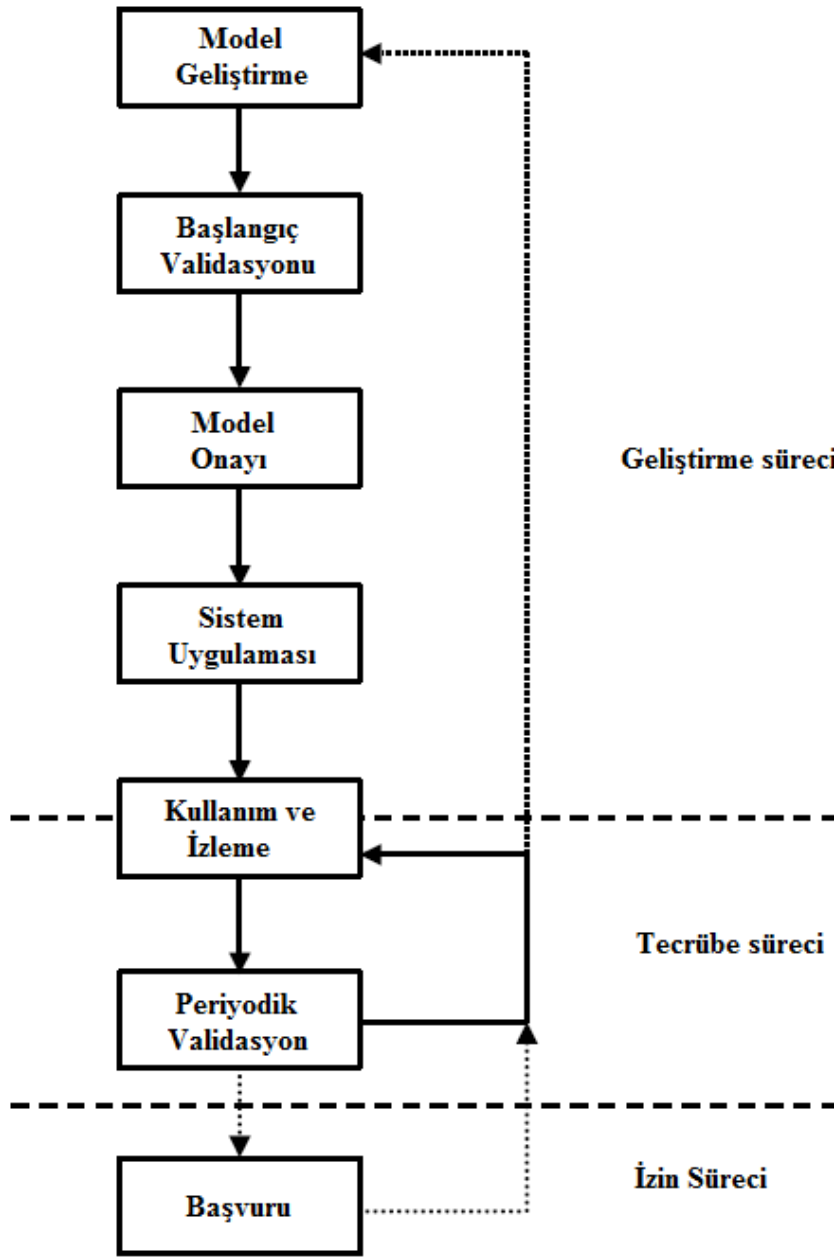
12. Bağımsız Üçüncü Taraflar (maksimum 5 sayfa)

- Aşağıdakileri de içerecek şekilde gözden geçirme sürecinde bağımsız üçüncü tarafların kullanılması.
 - Faaliyetler.
 - Bağımsızlığın nasıl sağlandığı.
 - Üçüncü taraflarca üretilen modellerin kullanılması durumunda, bunların nasıl gözden geçirildiği.
- Bağımsız üçüncü tarafların ileriye dönük planlanan çalışmaları.
- Bağımsız üçüncü tarafların İDD yaklaşımı uygulamasına yönelik yaptığı incelemelerin listesi (bu listede inceleme tarihleri de belirtilmelidir) ile bu incelemelere ilişkin tespitlerin özeti.
- Bağımsız üçüncü tarafların öz değerlendirme kapsamında sağladığı destek faaliyetleri.

13. Dokümantasyon Politikası

- Aşağıdakileri de içerecek şekilde içsel dokümantasyon politikaları.
 - Asgari şartlara uyum.
 - Doküman ve versiyon kontrolleri.
 - Doküman yaşam döngüsü.
 - İmzalanma.
 - Dağıtım.
 - Denetim.

Model Uygulamasına İlişkin Genel Sürec

Kullanım Testi

Kategori	Alan	Süreç
1	Risk Ölçümü	Portföylerin, İDD'ye büyük ölçüde uyumlu sistemler kullanılarak tümüyle derecelendirilmiş olması Modellerin başlangıç validasyonunun yapılmış olması Yasal sermaye yükümlülüğünün hesaplanması
	Risk Yönetimi	Üst yönetimin derecelendirme sistemlerini genel olarak kavramış ve üst düzey yönetimin bu sistemlerin tasarımı ve işleyişi hakkında yeterince bilgi sahibi olması İçsel raporlama
2	Risk Yönetimi/Karar Alma Süreçleri	İçsel raporlama Borçlu/müşteri limit tahsisi Portföy bazında limit tahsisi Kredilerin yönetimi Kredi risk iştahının belirlenmesi
	Kredi Onaylama Süreçleri	Yeni borçlu/müşteriler için kredi başvurularının onaylanması Yeni kredi ürünlerinin onaylanması Kredi fiyatlaması ²
	İçsel Sermaye Tahsisi	Kredi risk iştahının belirlenmesi Yasal sermaye yükümlülüğünün hesaplanması Karşılık hesaplamaları İSEDES süreçlerinde kullanım

² Uygun olduğu alanlarda kullanılması yeterlidir.

	Kurumsal Yönetim	<p>Üst yönetimin derecelendirme sistemlerini genel olarak kavramış ve üst düzey yönetimin bu sistemlerin tasarımı ve işleyişi hakkında yeterince bilgi sahibi olması</p> <p>Kurumsal yönetim & faaliyet yönetimi</p> <p>Piyasa stratejilerinin belirlenmesi</p> <p>Yasal sermaye yükümlülüğünün raporlanması</p>
3	Risk Yönetimi/Karar Alma Süreçleri	<p>Yeterli nitelik ve sayıda insan kaynağı ve bilgi sistemlerinin tahsisi</p> <p>Strateji (örneğin, orta ve uzun dönem stratejilerinin belirlenmesi) /Satın almalar</p> <p>Ücretlendirme</p> <p>Risk transferi</p> <p>Bütçeleme</p>
	Kredi Onaylama Süreçleri	Kredi fiyatlaması ³
	İşsel Sermaye Tahsisi	<p>Risk transferi</p> <p>Strateji (örneğin, orta ve uzun dönem stratejilerinin belirlenmesi) / Devralmalar</p> <p>Ekonomik sermaye tahsisi (örneğin, ekonomik sermayenin portföy ve faaliyet kolları bazında dağıtımı)</p> <p>RAROC vb. ölçütler</p>
	Kurumsal Yönetim	Yeterli nitelik ve sayıda insan kaynağı ve bilgi sistemlerinin tahsisi

³ Uygun olduğu alanlarda kullanılması yeterlidir.